

Právnická fakulta Masarykovy university

Obor Právo a právní věda

Katedra teorie práva

Diplomová práce

**Státní zástupce a výkon právnické profese
(aktuální právní souvislosti a psychologické aspekty)**

Filip Hanusek

Akademický rok 2016/2017

Čestné prohlášení

*„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: **Výkon právnické profese na úseku státního zastupitelství (aktuální právní souvislosti a psychologické aspekty)** zpracoval sám. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použil k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.“*

.....
Filip Hanusek

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat JUDr. Bc. Markétě Štěpáníkové, PhD. za odborné vedení při tvorbě této práce, podnětné připomínky a rovněž i za čas, který mi věnovala. Dále bych chtěl poděkovat rodině a přátelům, kteří mě při tvorbě práce podporovali, především Lindě Bordovské, za spoustu večerů nad touto prací.

Abstrakt

Práce pojednává o profesi státního zástupce a psychologických aspektech souvisejících s jeho funkcí. V teoretické části práce je popsán historický vývoj právní úpravy státního zastupitelství společně s aktuálními právními souvislostmi tohoto institutu. Psychologické aspekty jsou podrobněji rozebrány v prakticko-aplikační části práce. V případové studii je analyzován vztah mezi důvěrou a kárným proviněním státního zástupce. V poslední části jsou uvedeny úvahy „de lege ferenda“.

Klíčová slova

Státní zástupce, státní zastupitelství, důvěra, veřejné mínění, úvahy „de lege ferenda“.

Abstract

This thesis deals with profession of public prosecutor and psychological aspects associated with his function. The theoretical part describes historical development of legislation of public prosecutor's office and current legal context of this institute. Psychological aspects are discussed in more detail in the practical-application part. Relationship between confidence and disciplinary offence of public prosecutor is analyzed in case study. The last part of the thesis provides considerations „de lege ferenda“.

Key words

Public prosecutor, public prosecutor's office, confidence, public opinion, considerations „de lege ferenda“.

Obsah

Úvod.....	5
1. Historický vývoj státního zastupitelství.....	7
1.1. Vývoj do revolučního roku 1848.....	7
1.2. Státní zastupitelství v letech 1848 – 1918	8
1.3. Státní zastupitelství v období první republiky, 2. světové války a komunismu	10
1.4. Prokuratura po roce 1989 a státní zastupitelství České republiky	12
2. Organizace státního zastupitelství.....	14
2.1. Ústavní zakotvení státního zastupitelství	14
2.2. Zákonná úprava státního zastupitelství.....	16
2.3. Soustava státního zastupitelství	18
2.4. Státní správa státního zastupitelství.....	19
3. Profese státního zástupce	20
3.1. Působnost státního zastupitelství	20
3.2. Podmínky ustanovení do funkce a její vznik a zánik	22
3.3. Kárná odpovědnost státního zástupce.....	23
4. Případová studie rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 29. 9. 2009 sp. zn. 12 Ksz 2/2008	26
4.1. Skutkové okolnosti případu	26
4.2. Rozhodnutí kárného senátu	27
4.3. Ohrožení důvěry v nestranný a odborný výkon působnosti státního zastupitelství nebo státního zástupce jako psychologický aspekt.....	29
4.4. Verifikační případy.....	33
5. Úvahy de lege ferenda.....	36
Závěr.....	39
Seznam literatury.....	40

Úvod

Jako téma své práce jsem si vybral výkon právnické profese na úseku státního zastupitelství, protože si uvědomuji jeho významnou funkci v soustavě justičních orgánů. Státní zastupitelství plní důležitou roli nejen v rámci trestního řízení, ale také při ochraně veřejného zájmu. Působí jako prostředník mezi soudy a policejními orgány, kde mezi pravomoci státních zástupců patří rozhodování o konkrétních lidských osudech. Tomu odpovídá vážnost této funkce, která je závislá na důvěře veřejnosti v jeho spravedlivé fungování. V současné době se toto téma znovu stává aktuálním a diskutovaným odbornou veřejností, především v souvislosti s vládním návrhem nového zákona o státním zastupitelství, který je ve stádiu projednávání poslaneckou sněmovnou.

Diplomová práce bude rozdělena na dvě základní části. V úvodu teoretické části se zaměřím na historický vývoj státního zastupitelství. Budu se zabývat zejména změnami státního zastupitelství, na kterých je patrný jeho vývoj z původního královského úřadu až po současnou podobu tohoto institutu. Dále nastíním jeho zakotvení v českém právním řádu a popíši jeho soustavu. Především považuji za důležité zmínit problémy odborné veřejnosti s ústavním postavením orgánu státního zastupitelství. Na konci teoretické části se budu věnovat základním povinnostem a oprávněními, kterými státní zástupce disponuje. Rovněž uvedu základní popis působnosti státního zástupce a podmínky vzniku a zániku funkce. Poslední část kapitoly se bude věnovat kárnému řízení. V prakticko-aplikační části použiji kvalitativní metodu výzkumu – případovou studii. Cílem mé práce je na základě případové studie stanovit výzkumnou otázku, která tento konkrétní případ přesahuje na úroveň obecného pravidla a tuto otázku potvrdit či vyvrátit. Přesněji řečeno, jsem se zaměřil na vztah důvěry v nestranný a odborný výkon působnosti státního zástupce a následky porušení této důvěry. Důvěra ve státní zastupitelství je podstatnou částí právního státu. Lidé, kteří nevěří, že by mohli dosáhnout svých práv pomocí justičních orgánů, jsou odkázáni na svépomoc. To by ovšem nepochybně vedlo k pádu celé demokratické společnosti. Sdělovací prostředky, které slouží jako hlavní mediátor, kterým se veřejnosti přibližuje činnost a osobní život státních zástupců, tvoří hlavní zdroj informací kolektivního veřejného mínění. Medializované případy ve větší míře ovlivňují veřejné mínění, a tím i více ohrožují důvěru ve státní zastupitelství. Z toho rovněž vyplývá základní výzkumná otázka, kterou se budu snažit potvrdit či vyvrátit v prakticko-aplikační části své práce. Použití případové studie se mi jeví jako vhodný prostředek pro otestování stanovené výzkumné otázky. Pro její nesporné potvrzení či vyvrácení

by ovšem bylo vhodnější provést řádný sociologický výzkum, který přesahuje rámec této diplomové práce.

V části věnující se historickému pohledu na státní zastupitelství použiji historickou metodu výzkumu, při které budu čerpat z odborné literatury na dané téma. Nepřínosnější pro tento účel bude publikace autorů Josefa Kuchty a Karla Schelleho – *Historie a současnost státního zastupitelství*.¹ Dále budu v praktické části pracovat se zákony upravujícími dané téma. V druhé části analyzuji rozhodnutí případu státní zástupkyně Eleny Votavové. Pro zobecnění institutu důvěry, který je obsažen v případové studii, použiji metodu indukce. Následnou dedukcí obecných poznatků získaných z případové studie se pokusím potvrdit stanovenou výzkumnou otázku na verifikačních případech. Stěžejní pro tuto část bude publikace *Důvěra a demokracie* od Markéty Sedláčkové.²

V závěru práce se zaměřím na úvahy de lege ferenda, které se budou týkat z větší části připravovaného návrhu zákona o státním zastupitelství. Pokusím se vyjádřit názor na tento návrh a také vyzdvihnout jeho nedostatky a nastínit možná řešení.

¹ KUCHTA, Josef; SCHELLE, Karel. *Historie a současnost státního zastupitelství*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1994.

² SEDLÁČKOVÁ, Markéta. *Důvěra a demokracie: přehled sociologických teorií důvěry od Tocquevilla po transformaci v postkomunistických zemích*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2012.

1. Historický vývoj státního zastupitelství

1.1. Vývoj do revolučního roku 1848

Institut státního zastupitelství se jako orgán veřejné žaloby vyvíjel již od počátku společně se soudní organizací. V dobách římského práva se civilní i trestní řízení provádělo formou soukromoprávní, a tudíž nebylo veřejného žalobce třeba. Veřejná žaloba se ve středověké Evropě nejpravděpodobněji objevila v roce 1302 nařízením francouzského krále Filipa IV. Sličného, který zavedl funkci královského zmocněnce, tzv. *procurator*. Tato funkce však není srovnatelná s dnešním státním zastupitelstvím, protože oprávnění královského zmocněnce zahrnovalo pouhé tlumočení názoru panovníka a jeho vazalů před soudem.³

Na našem území se veřejný žalobce objevil v roce 1437 za vlády císaře Zikmunda ve formě úřadu královského prokurátora. Jednalo se o Viléma ze Žlutic, který je označován jako první královský prokurátor. Jeho kompetence byly v této době výrazně omezeny na zastupování krále ve sporech při hájení nároků na odúmrti⁴ a na navrácení královských statků, které byly rozebrány během husitských válek.⁵ Postupně jeho pravomoci rostly a brzy se již královský prokurátor stal například členem královské rady nebo zasedal na zemském soudě.⁶ Tato oprávnění dostal jako první Jan starší z Rabštejna, a proto právě on bývá považován za prvního královského prokurátora v pravém slova smyslu. Jan již měl i oprávnění zastupovat krále při všech soudních i mimosoudních řízeních majetkové podstaty.⁷ Zajímavostí je, že jeho nástupce se dopustil prvního kárného provinění, když až příliš usilovně vyhledával odúmrti patřící převážně šlechtě. Ta následně zburcovala zemský sněm a požadovala, aby byl celý úřad královského prokurátora zrušen. To se ovšem neuskutečnilo a úřad královského prokurátora se mohl dále rozvíjet.⁸

Na začátku 16. století královský prokurátor stíhal i trestné činy s výjimkou těch, které se stíhaly soukromou žalobou. Kromě toho se také mohl podílet na zákonodárných

³ CÍSAŘOVÁ, Dagmar; FENYK, Jaroslav a GRIVNA, Tomáš. *Trestní právo procesní*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2008, s. 144.

⁴ SKŘEJPEK, Michal. *Právníkový stav a právníkové profese v minulosti*. Vyd. 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s. 166.

⁵ SCHELLE, Karel. *Vývoj veřejné žaloby do roku 1989*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2012, s. 4.

⁶ URBÁNEK, Rudolf. *České dějiny III/2. Věk poděbradský II*. Praha 1918, s. 795–804.

⁷ SKŘEJPEK, Michal. *Právníkový stav a právníkové profese v minulosti*. Vyd. 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s. 166.

⁸ DŘÍMAL, Jaroslav. Královský prokurátor a jeho úřad do roku 1745. In: *Sborník archivních prací 19*, 1969, s. 350.

pracích či podávat panovníkovi tzv. dobrozdání a právní rady. Vrchol moci královského prokurátora nastal na konci 16. století, kdy mu Obnoveným zřízením zemským bylo oficiálně potvrzeno postavení veřejného žalobce a také mu byla uložena povinnost stíhat všechny trestné činy.⁹ Konkrétně jsou dochovány doklady toho, že královský prokurátor žaloval zločiny vraždy, přechovávání vraha a padělání císařského listu na povýšení do šlechtického stavu. Další změnou bylo zavedení funkce prokurátorů k vedení, kteří pomáhali s výkonem činností královského prokurátora, v jeho stále se zvětšující agendě.¹⁰ Nově mu byla rovněž svěřena určitá dozorová pravomoc. Panovníkovi musel hlásit situaci v královských městech. Zaměřoval se především na informace týkající se hospodaření s městskou pokladnou či trestní záležitosti města.¹¹

Změna nastala v 17. století s příchodem inkvizičního řízení na naše území, protože k zahájení řízení již nadále nebylo potřeba žalobce. Soudce sám vystupoval ve všech rolích – soudce, žalobce i obhájce.¹² Královský prokurátor tedy ztratil mnoho svých oprávnění v oblasti veřejné žaloby. Hlavní náplní jeho práce v této době byla úloha fiskálního správce. Z jeho postavení žalobce mu zůstalo pouze několik povinností, například stíhání lichvy či nepravých šlechticů.¹³

1.2. Státní zastupitelství v letech 1848 – 1918

Výrazný zvrat v rozložení společnosti začal protifeudální revolucí, která ovlivnila celé rozpoložení státu. Za velmi důležitou změnu můžeme považovat oddělení soudnictví od správy neboli vlivu panovníka. Součástí tohoto plánu na oddělení moci bylo například zavedení kontroly výkonu soudnictví veřejností a zakotvení obžalovací zásady v našem právním řádu pomocí § 103 Stadionovy ústavy z roku 1849. Dalšími dokumenty, které vedly k danému cíli, byly nařízení č. 290/1849 ř. z.¹⁴ a nařízení č. 291/1849 ř. z.,¹⁵ kterými se v Čechách, na Moravě i ve Slezsku vytvořila nová soudní soustava. Součástí těchto nařízení byla i právní úprava, která předpokládala existenci státních zástupců. Konečné završení plánovaných změn nastalo přijetím tzv. Organického zákona pro státní zastupitelství císařským patentem

⁹ KUCHTA, Josef; SCHELLE, Karel. *Historie a současnost státního zastupitelství*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1994, s. 8.

¹⁰ DRÍMAL, Jaroslav. Královský prokurátor a jeho úřad do roku 1745. In: *Sborník archivních prací* 19, 1969, s. 359.

¹¹ SKŘEJPEK, Michal. *Právníkový stav a právníkové profese v minulosti*. Vyd. 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s. 192.

¹² KUCHTA, Josef; SCHELLE, Karel. *Státní zastupitelství*. 1. vyd. Zlín: Živa, 1994, s. 4.

¹³ SCHELLE, Karel. *Vývoj veřejné žaloby do roku 1989*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2012. Právo, s. 5-6.

¹⁴ Císařské nařízení č. 290/1849 ř. z., kterým se schvaluje organizace soudů v korunní zemi Čechy.

¹⁵ Císařské nařízení č. 291/1849 ř. z., kterým se schvaluje organizace soudů v korunních zemích Morava a Slezsko.

č. 266/1850 ř. z.¹⁶ Na jeho základě vznikla soustava státních zastupitelství a byl dán okruh jejich činností.¹⁷ V § 67 organického zákona se vymezuje působnost státního zastupitelství na „*vykonávání spravedlnosti ve věcech civilních a trestních, ... administrativní řízení soudnictví a na zlepšování a pravé užívání zákonů soudních*.“¹⁸ Patentem bylo rovněž upraveno postavení zaměstnanců, pravomoci státních zástupců v trestních a civilních řízeních, jejich dohled nad soustavou státních zastupitelství, dozor nad zákony a mimo jiné v něm byl začleněn i služební řád. Státní zastupitelství v této době bylo považováno za spojovací orgán mezi soudnictvím a vládou.¹⁹

V této době bylo hlavním zaměřením státního zastupitelství trestní řízení. V něm měli státní zástupci povinnost stíhat trestné činy, hájit zájmy státu a zajistit spravedlivé a rychlé projednání trestního řízení. Pro zajištění této činnosti měli rovněž oprávnění nahlížet do spisů, žádat úřady o spolupráci a účastnit se přípravného vyšetřování. Při hlavním líčení státní zástupce mohl klást otázky a podávat opravné prostředky, jelikož měl postavení strany sporu. Rovněž mohl podávat návrhy na přerušování řízení nebo jeho zastavení. Menší změny poté přinesly nové trestní řády z roku 1853 a 1871. Jednalo se například o možnost podat návrh na vzetí obviněného do vazby, zabavení jeho pošty či vznášení námitek proti znaleckým posudkům, a také povinnost účastnit se porad o rozsudku smrti a ve věcech omilostnění. Jejich dozorová činnost se nově rozrostla o povinnost dozoru nad vězeňskými zařízeními.²⁰

Neméně důležitou součástí práce státního zástupce byla působnost vykonávaná na úseku občanského soudního řízení. Jejich účast byla vyžadována ve věcech rozluky, neplatnosti manželství a prohlášení za mrtvého. Dále také spolupůsobili při řízeních adopčních, opatrovnických, kompetenčních, a také v nesporném řízení, zejména sirotčím. Změnou pro státní zastupitelství bylo přijetí císařského nařízení č. 27/1852 ř. z. Tímto nařízením se výrazně omezila jeho činnost na úseku občanského řízení. Mírnou nápravu můžeme najít až v zákoně č. 217/1986 ř. z., kde jsou státním zástupcům přiznána určitá práva při zastupování chudých, a v zákoně č. 207/1916 ř. z., který dovoloval státním zástupcům podat návrh na zbavení právní způsobilosti, pokud to bylo ve veřejném zájmu.²¹

¹⁶ Císařský patent č. 266/1850 ř. z., organický zákon pro zastupitelství státní, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷ KUCHTA, Josef; SCHELLE, Karel. *Státní zastupitelství*. 1. vyd. Zlín: Živa, 1994, s. 5-13.

¹⁸ Císařský patent č. 266/1850 ř. z., organický zákon pro státní zastupitelství.

¹⁹ KUCHTA, Josef; SCHELLE, Karel. *Historie a současnost státního zastupitelství*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1994, s. 10.

²⁰ SCHELLE, Karel. *Vývoj veřejné žaloby do roku 1989*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2012, s. 15-20.

²¹ KUCHTA, Josef; SCHELLE, Karel. *Historie a současnost státního zastupitelství*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1994, s. 26-28.

Další oblastí, ve které působilo státní zastupitelství, je oblast administrativní. Státní zástupce se podílel na kontrole skládání soudcovských, notářských a advokátských zkoušek, při disciplinárních řízeních a například také při konkurzech na místa soudců nebo sestavování senátů.²²

1.3. Státní zastupitelství v období první republiky, 2. světové války a komunismu

Po zániku Rakousko-Uherské říše a vzniku samostatné Československé republiky se kontinuita práva zařídila přijetím tzv. recepční normy ve formě zákona č. 11/1918 Sb.²³ Všechny zákony platící v Rakousko-Uherské říši setrvaly nadále platné, a rovněž i správní organizace zůstala stejná. Tento stav s drobnými úpravami místních příslušností a zavedením nových úřadů zůstal platit až do prvních poválečných let.²⁴

Státní zastupitelství tedy fungovalo na podobných principech jako v minulých letech, ale nastaly jisté změny. Státní zastupitelství bylo ustanoveno úřadem vedení rejstříků trestů se speciálním postavením vrchního státního zastupitelství v Brně, které vedlo rejstříky trestů osob narozených v cizině, neznámého rodiště a cikánů. Významnou změnou v působnosti státního zastupitelství přineslo přijetí zákona č. 48/1931 Sb.²⁵ Státní zástupce, označovaný jako žalobce mládeže, hájil veřejnou žalobu u tzv. soudů mládeže. Mohl upustit od stíhání mladistvých pro neúčelnost nebo malichernost, rovněž mohl podávat opravné prostředky ve prospěch i neprospěch mladistvého. Důležitou funkci vykonával v dozorčí radě polepšoven a samostatných odděleních mladistvých věznic, kde mohl navrhopvat další kázeňské tresty či návrhy na podmíněné propuštění.²⁶

Po Mnichovském diktátu a současně za vzniku Protektorátu Čech a Moravy zažívalo státní zastupitelství demokratickou krizi. Nastalo období soudního teroru, ve kterém bylo státní zastupitelství používáno jako nástroj nacistické likvidační politiky. Organizačně zůstalo přibližně stejné, ale omezily se jeho pravomoci ve prospěch německých státních zastupitelství. Přijetím vládního nařízení č. 143/1942 Sb.²⁷ se české trestní právo v Protektorátu přizpůsobilo právu německému, což vedlo ke zpřísnění všech trestů. Prokurátoři naopak získali pravomoc navrhnout podmíněčné upuštění od trestů u soudů všech instancí. Velkou změnu přineslo říšské

²² KUCHTA, Josef; SCHELLE, Karel. *Státní zastupitelství*. 1. vyd. Zlín: Živa, 1994, s. 10-11.

²³ Zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého.

²⁴ SCHELLE, Karel. *Vývoj veřejné žaloby do roku 1989*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2012, s. 22-23.

²⁵ Zákon č. 48/1931 Sb., o trestním soudnictví nad mládeží, ve znění pozdějších předpisů.

²⁶ KUCHTA, Josef; SCHELLE, Karel. *Státní zastupitelství*. 1. vyd. Zlín: Živa, 1994, s. 21.

²⁷ Vládní nařízení č. 143/1942 Sb., jímž se protektorátní trestní právo přizpůsobuje právu říšskému.

právo v oblasti rodiny. Nařízením ministerstva spravedlnosti č. 15 a 11/1943 m. v. státní zastupitelství dostalo pravomoc zastupovat veřejný zájem ve věcech týkajících se sporů mezi rodiči a dětmi (s výjimkou sporů majetkových) a ve sporech o určení či popření původu manželských a nemanželských dětí.²⁸

V poválečném období se prezidentským dekretem o obnovení právního pořádku²⁹ navázalo na právní řád první republiky, a zároveň se zrušily všechny právní předpisy vydané po Mnichovské dohodě. Státní zastupitelství se v podstatě vrátilo k organizaci, která byla zavedena v době Rakousko-Uherské říše. Státním zástupcům přibýly pravomoci související se stíháním a trestáním kolaborantů a zrádců v době okupace.³⁰ Naopak opět přišli například o možnost účastnit se sporů při určování původu nemanželských dětí.³¹

S nástupem komunismu na naše území zaniklo státní zastupitelství jako takové. Na jeho místo nastoupila prokuratura, která působila jako orgán tzv. nejvyššího dozoru. Prokuratura vznikla na základě ústavního zákona č. 64/1956 Sb. a jeho prováděcího zákona č. 65/1956 Sb.³² Jednalo se o samostatný, jednotný, centralizovaný a monokratický orgán, v jehož čele stál Generální prokurátor. Původně se zodpovídal ministru spravedlnosti,³³ ale s růstem jeho pravomocí se prohlubovala jeho důležitost pro totalitní režim. Byl proto postupně separován od ministerstva a namísto toho se odpovídal vládě. V konečné fázi byl odpovědný jen Národnímu shromáždění.³⁴ Jak již bylo řečeno, hlavní funkcí prokuratury byl všeobecný dozor. Prokurátoři dozírali, aby „*národní výbory, ministerstva, pověřenstva, jiné úřady, orgány a instituce, výkonné orgány národních výborů, národní a jiné podniky, družstva a jiné organisace, jakož i jednotliví občané správně a jednotně používali zákonů a jiných právních předpisů a je zachovávali.*“³⁵ K tomuto širokému záběru možností dohledů bylo prokuratuře dáno množství zákonných prostředků kontroly. Jednalo se například o protesty proti rozhodnutím nebo opatřením, kterými byl porušen zákon či jiný právní předpis, upozornění

²⁸ KUCHTA, Josef; SCHELLE, Karel. *Historie a současnost státního zastupitelství*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1994, s. 41-47.

²⁹ Ústavní dekret č. 11/1944 Úř. věstníku čs., o obnovení právního pořádku.

³⁰ Dekret presidenta republiky č. 16/1945 Sb., o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech, ve znění pozdějších předpisů.

³¹ Zákon č. 8/1946 Sb., o řízení v některých sporech z rodinného práva, ve znění pozdějších předpisů.

³² Zákon č. 65/1956 Sb., o prokuratuře.

³³ Zákon č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví, ve znění pozdějších předpisů.

³⁴ Ústavní zákon č. 64/1952 Sb., o soudech a prokuratuře ze dne 30. října 1952 a zákon č. 60/1965 Sb. o prokuratuře ze dne 17. června 1965.

³⁵ § 9 odst. 1 písm. a) zákona č. 65/1956 Sb., o prokuratuře.

na nezákonnost rozhodnutí, opatření nebo postupu a přezkum zákonnosti nařízení národních výborů či obecně závazných předpisů ministerstev.³⁶

Společně s téměř neomezenou mocí kontroly rostly všechny pravomoci prokuratury, až na trestní řízení, které zůstalo bez významnější změny.³⁷ Výrazný posun nastal v občanském řízení, což souvisí s novelami občanského soudního řádu.³⁸ Prokurátoři nevystupovali jako strany sporu, ale mohli činit všechny procesní úkony jako kterýkoliv účastník. Mimo to mohli podávat návrhy na zahájení řízení, pokud to zákon dovoľoval. Jednalo se především o řízení ve věci prohlášení za mrtvého a důkazu smrti nebo prohlášení neplatnosti právního úkonu pro nezákonnost či rozpor s obecným zájmem. Druhou novelou občanského soudního řádu se dále rozrostla vstupová oprávnění prokuratury.³⁹ Jelikož prokuratura prováděla kontrolu nad mocí výkonnou i nad mocí soudní a její pravomoc vycházela z ústavy a zákonů, stala se ideálním a zákonným nástrojem pro přímé vynucování cílů a zájmů vládnoucí strany.⁴⁰

1.4. Prokuratura po roce 1989 a státní zastupitelství České republiky

Pádem totalitního režimu se změnil význam prokuratury. Předchozí negativní zkušenosti s tímto orgánem vedly k jeho nutné změně, avšak ještě předtím se společnost i samotná prokuratura musely vypořádat s několika nemalými problémy. Prvním byla potřeba obměny prokurátorů, jelikož jejich dosavadní činnost vyvolávala v lidech nedůvěru. Rovněž bylo mnoho těch, kteří porušili morální kodex prokurátorů a prokurátorský slib, a proto museli opustit svou funkci. Dalším problémem byla plánovaná působnost prokuratury po revoluci. Existovaly snahy o navázání na předchozí úpravu z 30. let. Společenské poměry se však natolik vyvinuly, že návrat již nebyl bez větších změn možný. Současně také nešlo pokračovat v zavedeném systému, který byl mnoha lidem synonymem s extrémní nespravedlností.⁴¹

Hlavními otázkami, které se v souvislosti s novou podobou prokuratury řešily, byly její postavení v dělbě moci, existence všeobecného dozoru a uplatňování veřejné žaloby. Ohledně postavení v systému dělby moci bylo žádoucí, aby byla prokuratura nezávislá na správních orgánech, především na soudech. V opačném případě by prokuratura nemohla zaručit správný

³⁶ SCHELLE, Karel. *Vývoj veřejné žaloby do roku 1989*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2012. Právo. s. 39-44.

³⁷ FLÉGL, Vladimír. *Československá justice a prokuratura*. Praha: Úst. státní správy, 1979, s. 162.

³⁸ Zákon č. 142/1950 Sb., o konání v občianskych právnych veciach (občiansky súdny poriadok), ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 68/1952 Sb., ktorým sa mení a doplňuje občiansky súdny poriadok, ve znění pozdějších předpisů.

³⁹ SCHELLE, Karel. *Vývoj veřejné žaloby do roku 1989*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2012, s. 41.

⁴⁰ GOLEMA, Andrej. Prokuratura ve vztahu k soudnictví v návrhu Ústavy Slovenské republiky. *Justiční revue*, 1992 č. 10, s. 36.

⁴¹ KUČHTA, Josef; SCHELLE, Karel. *Státní zastupitelství*. 1. vyd. Zlín: Živa, 1994, s. 32-36.

výkon své funkce jako strana řízení. Negativní zkušenosti z minulosti ale žádaly, aby zde byl nějaký efektivní systém kontroly a aby nezávislost nebyla absolutní. V tomto případě došlo ke konsensu, dle kterého bude prokuratura vystupovat jako součást moci výkonné a bude se odpovídat ministerstvu spravedlnosti, jelikož má nejbližší k soudnictví. V otázce existence všeobecného dozoru v důsledku předešlého soudního teroru vyvstaly i názory na jeho úplné zrušení. Proti tomuto názoru se postavilo mnoho odborníků v tomto oboru. Argumentovali především tím, že tato kontrola doplňuje kontrolu prováděnou ve správním soudnictví, a že prokurátoři, kteří tuto kontrolu vykonávali, jsou experty na zákonnost ve státní správě.⁴² Dozorová činnost nového státního zastupitelství však nakonec byla vypuštěna a zpět do zákona se dostala až v roce 1999. V otázce uplatňování veřejné žaloby se společnost shodla na tom, že nejdůležitějším posláním prokuratury je zastupování státu při ochraně veřejného zájmu v trestním řízení. Proto se použilo jako označení státní zástupce.⁴³

⁴² Srovnej např. SPÁČIL, Jiří. K problematice vztahu správního soudnictví a činnosti prokuratury. *Prokuratura*, 1990, č. 1-2, s. 72.

⁴³ KUCHTA, Josef; SCHELLE, Karel. *Státní zastupitelství*. 1. vyd. Zlín: Živa, 1994, s. 36-42.

2. Organizace státního zastupitelství

2.1. Ústavní zakotvení státního zastupitelství

Státní zastupitelství má v tradičním systému dělby moci, se kterým přichází filozofové jako je Locke nebo Montesquieu,⁴⁴ neobvyklé postavení. Státní moc se dělí na tři základní složky – moc výkonnou, zákonodárnou a soudní. Zařadit státní zastupitelství do tohoto systému je i pro experty v právní teorii nelehkým úkolem.⁴⁵

Dle Jana Musila můžeme uvažovat o čtyřech přístupech k vyřešení tohoto problému.⁴⁶ Předně, státní zastupitelství nemusí být vůbec upraveno na úrovni ústavních norem. Právní úprava je tedy založena na podústavních právních předpisech, které určují jeho postavení a působnosti. Po negativní zkušenosti s fungováním státního zastupitelství v minulosti, se tento přístup nejeví jako vhodný. Ústavní zakotvení posiluje pozici státního zastupitelství, zaručuje vyšší míru nezávislosti, například i na vládě a parlamentu, jelikož proces změny Ústavy je značně složitější než změna zákona. Rovněž se můžeme ztotožnit se slovy Milana Tomeše, který napsal, že „zařazení státního zastupitelství přímo do Ústavy je příznačné, signalizuje zásadní význam takového orgánu.“⁴⁷

V systému dělby moci můžeme zařadit státní zastupitelství pod moc výkonnou. Pokud vycházíme z Ústavy,⁴⁸ najedeme úpravu věnující se státnímu zastupitelství v čl. 80, tedy v části věnující se moci výkonné – vládě. Jedná se pouze o systematický výklad Ústavy, a i dle něho lze tvrdit, že čl. 80 logicky nenavazuje na ostatní články. Jedním z hlavních zastánců tohoto zařazení je František Zoulík. Ve svých pracích prosazuje názor, dle kterého státní zastupitelství jako orgán veřejné žaloby pouze hájí veřejný zájem. Svou roli ve státu plní tím, že umožňuje moci výkonné působit na moc soudní.⁴⁹

Dalším možným náhledem na věc je zařazení státního zastupitelství pod moc soudní, jako tomu je na například v Itálii.⁵⁰ Hlavní podobnost státního zastupitelství se soudy se nachází

⁴⁴ MONTESQUIEU, Charles Louis de Secondat. *O duchu zákonů*. Překlad Hana Fořtová. Praha: OIKOYMENH, 2010.

⁴⁵ HAPLA, Martin. Místo státního zastupitelství v systému dělby moci - I. část. *Právní prostor* [online]. Publikováno 13. 11. 2014 [cit. 12. 12. 2016].

⁴⁶ MUSIL, Jan. Ústavněprávní pozice státního zastupitelství. *Státní zastupitelství*, 2016. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 12. 12. 2016].

⁴⁷ TOMEŠ, Milan. Ústavní postavení státního zastupitelství – zamyšlení nad základními principy jeho činnosti. *Státní zastupitelství*. 2008, roč. 4., č. 11–12, s. 86.

⁴⁸ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁹ ZOULÍK, František. Poznámky k postavení prokuratury. *Právní praxe*. 1993, č. 3, s. 164.

⁵⁰ GYÖRGY, Kálmán. The public prosecutor's office in the transitional period. In: MULTILATERAL MEETING ORGANISED BY THE COUNCIL OF EUROPE. *The transformation of prokuratura into a body compatible with the democratic principles of law*. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 1996, s. 21.

v principu nezávislosti. Státní zástupce musí být nezávislý až do takové míry, aby mohl stíhat další představitele moci výkonné, včetně těch vrcholných. Tato nezávislost nemusí odpovídat míře nezávislosti soudce, ale měla by se jí minimálně blížit. Pokud by státní zástupce byl závislý na vůli někoho jiného, řešení trestných činů by nemohlo být efektivní ani spravedlivé.⁵¹ Dalším důvodem pro zařazení pod moc soudní je kvazisoudní pravomoc státních zástupců prováděná pomocí odklonů, které trestněprávní teorie označuje jako *de facto* rozhodnutí o vině a trestu.⁵² Rovněž můžeme najít podobnost v uspořádání soudní soustavy a soustavy státního zastupitelství.⁵³ Rozdílem mezi soudy a státním zastupitelstvím může být například oprávnění vyššího státního zastupitelství podávat závazné pokyny k postupu nižších státních zastupitelství.⁵⁴

Dle mnohých autorů by mělo státní zastupitelství vystupovat jako ústavní orgán *sui generis*.⁵⁵ Takovou úpravu můžeme najít například ve slovenské ústavě.⁵⁶ Jan Záruba kvalifikuje státní zastupitelství jako orgán, který má „*charakter orgánu justičního, který nevykonává soudní moc, ale jeho justiční úkony mají povahu obdobnou výkonu soudní pravomoci*.“⁵⁷ Taktéž Ústavní soud uznává speciální postavení státního zastupitelství jako orgánu *sui generis*.⁵⁸ Významným představitelem tohoto názoru je také profesor Jaroslav Fenyk. Jeho argumentace se zakládá na tom, že je státní zastupitelství propojeno se všemi složkami státní moci. Vztah mezi státním zastupitelstvím a mocí zákonodárnou se nachází v tom, že se státní zastupitelství řídí a postupuje podle zákonů vydaných zákonodárcem. S mocí výkonnou spolupracuje především v otázkách financování a personálního složení státního zastupitelství. S mocí soudní je rovněž provázáno v rámci výkonu své působnosti justičního orgánu. Některá státní zastupitelství proto sídlí přímo v budovách soudů.⁵⁹

Z výše uvedeného vyplývá, že nelze jednoznačně zařadit orgány státního zastupitelství ani pod moc soudní, ani pod moc výkonnou. Tento problém se projevil již při sepisování první

⁵¹ Nález pléna Ústavního soudu ze dne 28. 6. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 17/10.

⁵² JELINEK, Jiří a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, 2009, str. 919

⁵³ HAPLA, Martin. Místo státního zastupitelství v systému dělby moci – II. část. *Právní prostor* [online], 13. 11. 2014, [cit. 12. 12. 2016].

⁵⁴ FENYK, Jaroslav. *Vademecum státního zástupce*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2003, s. 15-16.

⁵⁵ Srovnej například KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 2. vyd. Plzeň: Čeněk 2004, s. 321 a FENYK, Jaroslav. *Veřejná žaloba*, díl I. Praha: Institut Ministerstva spravedlnosti pro další vzdělávání soudců a státních zástupců, 2001, s. 208.

⁵⁶ Čl. 149–151 ústavního zákona č. 460/1992 Sb., Ústava Slovenskej republiky.

⁵⁷ KOCOUREK, Jiří; ZÁRUBA, Jan. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství: komentář*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, s. 39.

⁵⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 28. 6. 2011 sp. zn. Pl. ÚS 17/10.

⁵⁹ FENYK, Jaroslav. Úvaha o ústavním postavení českého státního zastupitelství. In: *Deset let Ústavy České republiky: východiska, stav, perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, s. 344.

Ústavy České republiky, ve které mělo být státní zastupitelství původně zařazeno pod čl. 96 v části moci soudní.⁶⁰ Nejvhodnějším řešením tohoto rozporu by tedy bylo jeho zařazení jako orgánu sui generis, který stojí na pomezí moci soudní a moci výkonné. Z výše uvedených historických skutečností ale vyplývá, že státní zastupitelství nemůže být absolutně nezávislé a je zde nutná kontrola mocí výkonnou. Rovněž nelze opomenout jeho provázanost s mocí soudní. Fakticky se tedy jedná o orgán moci výkonné, který není správním úřadem, ale má speciální charakter kombinující prvky moci soudní a výkonné.⁶¹

2.2. Zákonná úprava státního zastupitelství

V Ústavě se tedy současná úprava státního zastupitelství nachází v čl. 80. V obou jeho odstavcích odkazuje na další zákonnou úpravu. Tento článek zní: „*Státní zastupitelství zastupuje veřejnou žalobu v trestním řízení; vykonává i další úkoly, stanoví-li tak zákon; Postavení a působnost státního zastupitelství stanoví zákon.*“⁶²

Na obecné úrovni se státním zastupitelstvím zabývá zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.⁶³ V tomto zákoně je upravena především obecná působnost státního zastupitelství a jeho organizace. Dále zde můžeme najít informace o státní správě státního zastupitelství, vznik a zánik funkce státního zástupce, jeho kárnou odpovědnost nebo informace týkající se právních čekatelů a asistentů státních zástupců. Tyto oblasti budou podrobněji rozebrány v kapitole 3. K tomuto zákonu byla vydána prováděcí vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství.⁶⁴ Touto vyhláškou se rozšiřuje organizační struktura státního zastupitelství o pobočky, upravuje činnost právních čekatelů a postupy státního zastupitelství v trestním řízení, při prošetřování stížností k porušení zákonů a při přezkoumávání pravomocných rozhodnutí o zastavení trestního stíhání a postoupení věcí jinému orgánu.

Kárné řízení je upraveno zvláštním zákonem č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a exekutorů (dále také zákon o kárném řízení).⁶⁵ Rovněž podrobnosti k výběru

⁶⁰ SYLLOVÁ, Jindřiška; VALENTA, Petr. K ústavnímu a právnímu postavení státního zastupitelství a prokuratury na území České republiky (kompilace zdrojů). *Parlamentní institut* [online]. Publikováno 1. 9. 2015 [cit. 12. 12. 2016].

⁶¹ HAPLA, Martin. Místo státního zastupitelství v systému dělby moci – II. část. *Právní prostor* [online]. Publikováno 13. 11. 2014 [cit. 12. 12. 2016].

⁶² Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁶³ Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁴ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁵ Zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a exekutorů, ve znění pozdějších předpisů.

právních čekatelů jsou speciálně upraveny vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 303/2002 Sb., o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních a právních čekatelů a o odborné justiční zkoušce a odborné závěrečné zkoušce právních čekatelů.⁶⁶ Plat státních zástupců je také upraven speciálním zákonem, a to zákonem č. 201/1997 Sb., o platu a některých dalších náležitostech státních zástupců.⁶⁷

Trestní působnost státního zastupitelství je roztržena v několika zákonech. Nejdůležitější z nich je zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád⁶⁸ a s ním související zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže.⁶⁹ Působnost na netrestním úseku upravuje zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.⁷⁰ V § 8 tohoto zákona jsou upravena vstupová oprávnění k jednotlivým druhům řízení. Další vstupová oprávnění se nachází v konkrétních zákonech, jako je například zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob⁷¹ nebo zákon č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon.⁷² Dozorová působnost v místech, kde dochází k zákonnému omezení svobody, je upravena především zákonem č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby⁷³, zákonem č. 129/2008 Sb., o zabezpečovací detenci⁷⁴ a zákonem č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy.⁷⁵

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že zákonodárce četně použil své ústavní oprávnění rozšířit záběr činností státního zastupitelství pomocí zvláštních zákonů. Jediným negativním aspektem je fragmentace zákonné úpravy státního zastupitelství do mnoha různých právních předpisů.

⁶⁶ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 303/2002 Sb., o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních a právních čekatelů a o odborné justiční zkoušce a odborné závěrečné zkoušce právních čekatelů, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁷ Zákon č. 201/1997 Sb., o platu a některých dalších náležitostech státních zástupců a o změně a doplnění zákona č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁸ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁹ Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁰ Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

⁷¹ Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

⁷² Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁷³ Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁴ Zákon č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁵ Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

2.3. Soustava státního zastupitelství

Organizaci státního zastupitelství se věnuje především zákon o státním zastupitelství ve spojitosti s vyhláškou o zřízení poboček. Soustava státního zastupitelství je tvořena Nejvyšším státním zastupitelstvím, vrchními státními zastupitelstvími, krajskými státními zastupitelstvími a okresními státními zastupitelstvími. Speciální název nese krajské státní zastupitelství hlavního města Prahy, které je označováno jako Městské státní zastupitelství v Praze. Okresní státní zastupitelství na tomto území se nazývají obvodní státní zastupitelství. Podobně je tomu s okresním státním zastupitelstvím v Brně, které je označováno jako Městské státní zastupitelství v Brně.⁷⁶

Pobočky jsou zřízeny pro vrchní státní zastupitelství v Olomouci, a to pobočky v Brně a v Ostravě. U krajských státních zastupitelství (dále také „KSZ“) jsou zřízeny pobočky v Táboře pro KSZ v Českých Budějovicích, v Liberci pro KSZ v Ústí nad Labem, v Olomouci pro KSZ v Ostravě a ve Zlíně a v Jihlavě pro KSZ v Brně. U okresního státního zastupitelství v Karvině je zřízena pobočka v Havířově.⁷⁷ Sídla a obvody působnosti státních zastupitelství se shodují se sídly a obvody soudů podobně, jako tomu bylo za dob prokuratury. Docílilo se tím efektivního a hospodárného řešení problému změny prokuratury na dnešní státní zastupitelství.⁷⁸ V současné době je tedy v České republice 97 státních zastupitelství, 86 okresních státních zastupitelství, dále pak osm KSZ, dvě vrchní státní zastupitelství (v Praze a Olomouci) a Nejvyšší státní zastupitelství v Brně.⁷⁹

V soustavě státního zastupitelství mají zvláštní postavení vyšší a nižší polní státní zastupitelství, které vznikají v době branné pohotovosti. V Ústavě je přitom vyloučen vznik polních soudů. Dle současné právní úpravy by tedy mohly existovat státní orgány (polní státní zastupitelství), které by neměly jasné vymezení nebo vztah s orgány soudní soustavy ani s orgány soustavy státních zastupitelství. Pro tento případ však neexistuje ani žádná zákonná či podzákonná úprava institutu polních státních zastupitelství. Je proto namístě se zamyslet, zdali se stále jedná o úpravu platnou, nebo bychom toto ustanovení mohli označit jako obsoletní.⁸⁰

⁷⁶ § 6 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

⁷⁷ § 5 - § 8 vyhlášky Ministerstva vnitra č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli.

⁷⁸ KUČTA, Josef; SCHELLE, Karel. *Historie a současnost státního zastupitelství*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1994, s. 75.

⁷⁹ Přehled státních zastupitelství. *Justice.cz* [online]. [cit. 10. 12. 2016].

⁸⁰ KOUDELKA, Zdeněk; RŮŽIČKA, Miroslav; VONDRUŠKA, František. *Zákon o státním zastupitelství s komentářem a judikaturou*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010, s. 38-41.

2.4. Státní správa státního zastupitelství

Státní zastupitelství je orgánem monokratickým. V čele každého z nich se nachází vedoucí státní zástupce, který je pojmenován dle svého pracoviště. V čele Nejvyššího státního zastupitelství se nachází nejvyšší státní zástupce, na vrchních státních zastupitelstvích je pak vrchní státní zástupce apod. Každý vedoucí státní zástupce má svého náměstka nebo náměstkyni, kteří působí jako jeho zástupci. Vedoucí státní zástupce je nadřízen ostatním státním zástupcům daného státního zastupitelství. V zájmu relativní nezávislosti výkonu funkce státního zástupce je tato nadřízenost omezena pouze na to, co zákon dovoluje.⁸¹ Se stejným omezením je rovněž nejvyšší státní zástupce nadřízen vrchním státním zástupcům, vrchní státní zástupce krajským státním zástupcům v obvodu vrchního státního zastupitelství a krajský státní zástupce okresním státním zástupcům v obvodu krajského státního zastupitelství.⁸²

Dalším způsobem zachování nezávislosti státního zastupitelství je zákaz vykonávat tzv. vnější dohled přes dva stupně soustavy. Vykonávat dohled a udělovat pokyny může vyšší státní zastupitelství pouze nejbližší nižšímu státnímu zastupitelství. V těchto případech je ovšem možné odmítnout uposlechnutí pokynu, pokud je v rozporu se zákonem. Je zde rovněž dána možnost vyššího státního zastupitelství odebrat věc nejbližší nižšímu státnímu zastupitelství v případech nečinnosti nebo neodůvodněných průtahů – tzv. atrakce.⁸³ Obdobně se tato úprava použije na vztah vedoucího státního zástupce s jeho podřízeným státním zástupcem.

Správu státního zastupitelství provádí Ministerstvo spravedlnosti (dále též ministerstvo). Tuto správu může provádět přímo nebo nepřímo, pomocí vedoucích státních zástupců a jejich náměstků. Zákon se blíže nevyjadřuje k výkonu správy náměstkyni s výjimkou toho, že ji vykonávají v rozsahu určeném vedoucím státním zástupcem.⁸⁴ Správu Nejvyššího státního zastupitelství vykonává ministerstvo pouze nepřímo prostřednictvím nejvyššího státního zástupce.⁸⁵ Správou státního zastupitelství je především činnost vedoucí k zajištění chodu státního zastupitelství po stránce organizační, personální, finanční a hospodářské. Pro zaručení určité míry nezávislosti zákon přímo stanoví, že výkon státní správy nesmí narušovat plnění úkolů státního zastupitelství.⁸⁶

⁸¹ KUČTA, Josef; SCHELLE, Karel. *Historie a současnost státního zastupitelství*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1994, s. 76-79.

⁸² § 11a zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

⁸³ KOCOUREK, Jiří; ŽÁRUBA, Jan. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství: komentář*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, s. 475-476.

⁸⁴ Tamtéž, s. 499.

⁸⁵ § 13c zákona č. 293/1993 Sb., o státním zastupitelství.

⁸⁶ § 13a odst. 2 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

3. Profese státního zástupce

3.1. Působnost státního zastupitelství

Jak bylo výše uvedeno, dle Ústavy je státní zastupitelství orgánem, který zastupuje veřejnou žalobu v trestním řízení a plní i další úkoly, stanoví-li tak zákon.⁸⁷ Zákon o státním zastupitelství toto obecné vymezení upřesňuje na zastupování veřejné žaloby v trestním řízení a další úkoly určené v trestním řádu, výkon dozoru v místech se zákonem omezenou svobodou a netrestní řízení. Rovněž si tento zákon ponechává možnost, aby se státní zastupitelství zabývalo dalšími úkoly, které nespádají do předchozích tří skupin.⁸⁸ V současnosti ovšem neexistuje žádný speciální zákon, který by upravoval tyto další úkoly.⁸⁹

Nejvýznamnější činností státního zastupitelství je zastupování státu v trestním řízení. Státní zástupce v něm má dvojí postavení. Nejprve působí jako tzv. pán přípravného řízení a od podání obžaloby se stává stranou řízení. Jak již bylo mnohokrát řečeno, státní zástupce v trestním řízení chrání veřejný zájem, ale současně má také chránit základní lidská práva a svobody.⁹⁰ Projevem toho může být například povinnost státního zástupce hledat důkazy ve prospěch i neprospěch obviněného.⁹¹ V přípravném řízení má státní zástupce dvě funkce. Vystupuje jako instanční orgán pro stížnosti proti usnesením policejního orgánu, a také jako dozor nad zachováním zákonnosti. V rámci této činnosti se zaměřuje především na postup policejního orgánu, na jeho zákonnost, rychlost, plynulost a neprodlené odstranění zjištěných nedostatků. Přípravné řízení končí podáním obžaloby. Jedná se o výlučné oprávnění státního zástupce.⁹² Do tohoto práva nemá oprávnění zasahovat žádná fyzická či právnická osoba ani soud.⁹³ V soudním řízení, které má charakter sporu, proti sobě stojí veřejný žalobce a obžalovaný. Státní zástupce má povinnost dokázat vinu obžalovaného,⁹⁴ například prováděním důkazů nebo výsledkem svědků.⁹⁵

Státní zastupitelství rovněž „vykonává dozor nad dodržováním právních předpisů v místech, kde se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranné léčení, zabezpečovací

⁸⁷ Čl. 80 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

⁸⁸ § 4 odst. 1 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

⁸⁹ KOUDELKA, Zdeněk; RŮŽIČKA, Miroslav; VONDRUŠKA, František. *Zákon o státním zastupitelství s komentářem a judikaturou*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010, s. 23-25.

⁹⁰ § 2 odst. 2 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

⁹¹ § 2 odst. 5 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád.

⁹² § 175 odst. 1 písm. a) č. 141/1961 Sb., trestní řád.

⁹³ Usnesení Ústavního soudu ze dne 11. 9. 2008, sp. zn. III. ÚS 850/07.

⁹⁴ § 2 odst. 5 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád.

⁹⁵ KOUDELKA, Zdeněk; RŮŽIČKA, Miroslav; VONDRUŠKA, František. *Zákon o státním zastupitelství s komentářem a judikaturou*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010, s. 15-19.

*detence, ochranná nebo ústavní výchova a v jiných místech, kde je podle zákonného oprávnění omezena osobní svoboda.*⁹⁶ Po negativní zkušenosti s bývalou prokuraturou bylo toto ustanovení zrušeno a tato dozorová činnost spadala pod působnost Ministerstva spravedlnosti. Státní zastupitelství ji získalo zpět až novelou zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody.⁹⁷ Podrobnosti těchto dozorů upravují speciální zákony, z nichž některé jsou uvedeny výše. Dozor se týká především dodržování právních předpisů. Jeho hlavním účelem je, aby žádná osoba nebyla neprávem omezena na svobodě, a aby byla prováděna kontrola, zda jsou dodržována práva osob omezených na svobodě.⁹⁸ K provedení tohoto účelu slouží oprávnění státních zástupců vydávat příkazy k zachování platných předpisů a nařízení k propuštění osob omezených na svobodě nezákonně. Při ochraně práv nezletilých je to také možnost podat návrh na zrušení ústavní nebo ochranné výchovy.⁹⁹

Doplňkovou, ale ne méně důležitou, působností státního zastupitelství je jeho účast v jiném než trestním řízení. Takovým řízením se rozumí řízení upravené ve zvláštním zákoně, který připouští účast státního zastupitelství. V těchto řízeních státní zastupitelství chrání osoby, které mohou být pro svou fyzickou či psychickou nezpůsobilost ohroženy na svých právech. V tomto případě můžeme rozdělit veřejný zájem, který je chráněn státním zastupitelstvím, na tři oblasti. Jedná se o ochranu veřejného zájmu při ochraně dětí nebo psychicky či fyzicky nezpůsobilých osob, ochrana veřejného zájmu na úseku ekonomiky a sociálních věcí a na ochranu závažného veřejného zájmu při výkonu státní správy.¹⁰⁰ Státní zástupci mají také další návrhová a vstupová oprávnění, která jsou upravena ve zvláštních zákonech.¹⁰¹ Některá z těchto oprávnění má pouze Nejvyšší státní zástupce. Jedná se například o možnost podání žaloby proti rozhodnutí správního orgánu nebo vstupové oprávnění u uznávání cizích rozhodnutí.¹⁰²

⁹⁶ § 2 odst. 1 písm. b) zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

⁹⁷ Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁸ KOCOUREK, Jiří; ZÁRUBA, Jan. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství: komentář*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, s. 426-431.

⁹⁹ KOUDELKA, Zdeněk; RŮŽIČKA, Miroslav; VONDRUŠKA, František. *Zákon o státním zastupitelství s komentářem a judikaturou*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010, s. 19-23.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 23-25.

¹⁰¹ Např. § 8 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

¹⁰² KOUDELKA, Zdeněk; RŮŽIČKA, Miroslav; VONDRUŠKA, František. *Zákon o státním zastupitelství s komentářem a judikaturou*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010, s. 24-25.

3.2. Podmínky ustanovení do funkce a její vznik a zánik

Zákon o státním zastupitelství stanovuje podmínky pro ustanovení do funkce státního zástupce takto: „*Státním zástupcem může být jmenován státní občan České republiky, který je způsobilý k právním úkonům, bezúhonný, ke dni jmenování dosáhl věku nejméně 25 let, získal vysokoškolské vzdělání studiem magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole v České republice, úspěšně složil závěrečnou zkoušku, jeho morální vlastnosti dávají záruku, že bude funkci řádně zastávat, a souhlasí se svým jmenováním do funkce státního zástupce a s přidělením k určitému státnímu zastupitelství.*“¹⁰³

V zákoně je také zakomponovaná výjimka ze zásady volného pohybu pracovních sil v rámci EU. Tato výjimka umožňuje omezit přístup k zaměstnání pro práci ve veřejných službách pouze pro občany ČR.¹⁰⁴ Věkové omezení pro výkon funkce je pouze legislativní, jelikož de facto studenti práv ukončují magisterské vzdělání nejdříve ve svých 24 letech. Poté musí absolvovat čekatelskou praxi, která trvá 3 roky, tudíž nejbližší možný věk pro ustanovení státním zástupcem je 27 let. V ojedinělých případech může být doba studia zkrácena, a v tom případě je hranice 25 let relevantní.¹⁰⁵

Pro zajištění dostatečné úrovně praktických zkušeností je nutno vykonat určitou praxi na úseku státního zastupitelství. Tu vykonávají tzv. právní čekatelé nebo asistenti státních zástupců. Jak již bylo uvedeno, čekatelská praxe trvá 36 měsíců. Právní čekatel v rámci své praxe může provádět pouze úkony, které jsou stanoveny vyhláškou Ministerstva spravedlnosti,¹⁰⁶ a to pod dozorem svého školitele. Po vykonání této praxe čekatel musí složit závěrečnou zkoušku k ověření jeho znalostí.¹⁰⁷ Pakliže právní čekatel zkoušku úspěšně složí, zbývá pro ustanovení do funkce pouze jeho jmenování¹⁰⁸ ministrem spravedlnosti, které je prováděno na návrh nejvyššího státního zástupce.¹⁰⁹ Právní čekatelé ani asistenti státních zástupců však nemají přednostní právo k ustanovení státním zástupcem. O funkci se mohou rovněž ucházet jiní právníci, kteří splňují zákonné podmínky nebo jim je prominuta čekatelská praxe. Jelikož se jedná o pracovněprávní vztah, je pouze na zaměstnavateli (státu),

¹⁰³ § 17 odst. 1 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

¹⁰⁴ Rozsudek Soudního dvora ze dne 17. prosince 1980. Komise Evropských společenství proti Belgickému království. Věc 149/79.

¹⁰⁵ KOUDELKA, Zdeněk; RŮŽIČKA, Miroslav; VONDRUŠKA, František. *Zákon o státním zastupitelství s komentářem a judikaturou*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010, s. 258-259.

¹⁰⁶ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státních zastupitelství.

¹⁰⁷ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace justice a právní služby*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2008, s. 125-126.

¹⁰⁸ § 18 odst. 1 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

¹⁰⁹ § 18 odst. 2 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

koho do funkce jmenuje.¹¹⁰ Uchazeči o funkci státního zástupce musí rovněž splňovat určité psychologické podmínky pro výkon funkce. Proto je součástí každého výběrového řízení psychologický posudek, který má mimo jiné určit, zda uchazeč nemá špatnou motivaci k funkci. Nevhodní jsou uchazeči, kteří by mohli zneužívat výsadního postavení státních zástupců, ale také ti, kteří například chtějí zachraňovat společnost.¹¹¹

Přímým opakem k ustanovení do funkce je její zánik. Funkce státního zástupce může zaniknout jedním z taxativně vymezených důvodů v § 21 zákona o státním zastupitelství. Tyto důvody se dají rozdělit na pět skupin. Státní zástupce může přestat splňovat podmínky pro ustanovení státním zástupcem, může nastat objektivní právní skutečnost, která mu zabrání tuto funkci vykonávat, poruší zásadu neslučitelnosti funkcí, funkce se vzdá, nebo je mu uloženo kárné opatření odvolání z funkce.¹¹²

3.3. Kárná odpovědnost státního zástupce

Státní zástupce má kárnou odpovědnost za kárné provinění.¹¹³ Kárná odpovědnost státního zástupce se skládá z protiprávního jednání, následku, zavinění a příčinné souvislosti mezi následkem a protiprávním jednáním. Jednání může být konání i opomenutí. Protiprávnost tohoto jednání může být v porušení právních předpisů i v podobě amorálního chování státního zástupce. Zákon sám udává státním zástupcům povinnost zdržet se jednání, které by mohlo ohrozit vážnost tohoto povolání či důvěru v nestranný a odborný výkon působnosti.¹¹⁴ Již ve 30. letech 20. století soudy judikovaly, že se tato povinnost vztahuje i na chování mimo službu¹¹⁵ a ve vztahu mezi kolegy.¹¹⁶ Hlavní myšlenkou této povinnosti je, že pokud státní zástupce působí jako činitel výkonu spravedlnosti, může svým chováním negativně ovlivnit důvěru občanů v zákon. Princip zavinění, který se zde využívá, není definován v zákoně o státním zastupitelství, ale přebírá se z trestního zákoníku. Znovu můžeme vycházet již z rozhodnutí prvorepublikových soudů, dle kterých při kárném

¹¹⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 11. 2004, sp. zn. I. ÚS 30/03.

¹¹¹ NETÍK, Karel; HÁJEK, Stanislav; NETÍKOVÁ, Daria. *Psychologie v právu: úvod do forenzní psychologie*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1997, s. 121.

¹¹² § 21 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

¹¹³ § 28 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

¹¹⁴ § 24 odst. 2 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

¹¹⁵ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 4. 1936, sp. zn. 12516/36.

¹¹⁶ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 3. 1938, sp. zn. 7297/35.

provinění stačí nedbalostní zavinění.¹¹⁷ Výši sankce ovlivňuje pouze to, zda se jednalo o úmysl přímý, nepřímý nebo nedbalost vědomou či nevědomou.¹¹⁸

Kárné opatření se ukládá dle závažnosti provinění. Státnímu zástupci je možné uložit důtku, snížení platu nebo odvolání z funkce.¹¹⁹ Důtka je nejmírnějším kárným opatřením, se kterým není spojena žádná materiální sankce. Avšak pokud je následně spácháno další kárné provinění, je proviněnému přidělena přísnější sankce za podmínky, že důtka již není zahlazena. K zahlazení dochází ze zákona po pěti letech od právní moci rozhodnutí o kárném opatření v případě, že se státní zástupce choval řádně a nedopustil se dalšího kárného opatření.¹²⁰ V případě uložení kárného opatření snížení platu může být plat státního zástupce snížen až o 30 %, a to až po dobu jednoho roku. Dle právní teorie může být uloženo opatření snížení platu od hranice blížící se 0 %, ale v praxi se nejčastěji používá minimální hranice 5 %. Rovněž doba trvání tohoto opatření může být téměř zanedbatelná, ale minimální hranice je zpravidla dva měsíce. V případě opakovaného porušování povinností státního zástupce v době, kdy původní kárné opatření není zahlazeno, lze toto opatření uložit až na dobu dvou let. Nejprísnejším kárným opatřením je odvolání z funkce. Pro uložení této sankce je třeba zvlášť závažné porušení základních povinností nebo opakované závažné porušování povinností státního zástupce. Kárný soud v těchto případech musí posoudit všechny náležitosti případu, včetně osobních vlastností státního zástupce. Soud tak musí určit, zda daný státní zástupce stále splňuje především podmínky důvěryhodnosti a odbornosti, které jsou nerozlučitelně spojené s výkonem funkce státního zástupce.¹²¹ V praxi se toto opatření ukládá velice často při kombinaci profesního a osobního selhání, například z důvodu zjevné podnapilosti, která byla projevoována i na veřejnosti.¹²² V letech 2008 – 2014 byla u kárného senátu Nejvyššího správního soudu kárná řízení se státními zástupci v souvislosti s opilostí v 22 % případů.¹²³

¹¹⁷ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 1. 1929, sp. zn. 915/29.

¹¹⁸ KOUDELKA, Zdeněk; RŮŽIČKA, Miroslav; VONDRUŠKA, František. *Zákon o státním zastupitelství s komentářem a judikaturou*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010, s. 307-308.

¹¹⁹ § 30 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

¹²⁰ § 24 zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů.

¹²¹ KOUDELKA, Zdeněk; RŮŽIČKA, Miroslav; VONDRUŠKA, František. *Zákon o státním zastupitelství s komentářem a judikaturou*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010, s. 316-319.

¹²² Srovnej např. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2006, sp. zn. 2 Skno 1/2006, rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 2. 4. 2007, sp. zn. 2 Skno 1/2007 nebo rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako kárného senátu ze dne 5. 3. 2013, sp. zn. 12 Ksz 13/2012.

¹²³ FRIEDEL, Tomáš. Jak státní zástupci (ne)smějí jednat? Praxe kárného soudu ve věcech kárných řízení se státními zástupci v letech 2008–2014. *Státní zastupitelství*, 2015. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 12.12.2016].

Celé řízení je procesně upraveno zvláštním zákonem o kárném řízení.¹²⁴ Kárné řízení se koná u Kárného senátu Nejvyššího správního soudu. Fungování tohoto senátu je velice komplikované, i přestože Ústavní soud potvrdil jeho ústavnost.¹²⁵ Problematika tohoto institutu by se dala rozebrat v samostatné diplomové práci.¹²⁶

V některých zvláště mírných porušeních povinností státního zástupce je možné, aby kárný soud upustil od uložení kárného opatření. V rozhodnutí se uvede, že pouhé projednání je dostatečné k tomu, aby si státní zástupce uvědomil svou chybu a dalšího takového jednání se vyvaroval.¹²⁷ Takto není státnímu zástupci uložena žádná přímá sankce, ale rozhodnutí se zakládá do spisu a může negativně ovlivňovat širší skutečnosti funkce státního zástupce, například při výběru na vedoucí pozici.¹²⁸

Drobné nedostatky a poklesky v práci státního zástupce se dají rovněž vyřešit písemnou výtkou. Státnímu zástupci ji může udělit vedoucí státní zástupce. Písemná výtku je pro státního zástupce výhodná, protože se jejím udělením nezahazuje kárné řízení a nehrozí žádný z výše uvedených postihů. Dále můžeme najít pozitivum v tom, že uložení výtky je věc konečně vyřízená a nelze již za stejný skutek (pokud nevystanou nové skutečnosti, které při udělení výtky nevyšly najevo) zahájit kárné řízení. Negativum můžeme opět vidět v širších souvislostech, kdy tato výtku může hrát roli při výběru vedoucího státního zástupce či při výběru státního zástupce pro dočasné přidělení k cizozemskému orgánu. Fakticky je ještě možné udělení ústní výtky v rámci administrativně-organizační činnosti vedoucího státního zástupce. Ta ovšem nemá žádné negativní důsledky, jelikož se nikde nezaznamenává. Nicméně může sloužit k upozornění na případné prohřešky státního zástupce.¹²⁹

¹²⁴ Zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů.

¹²⁵ Usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 4. 2011, sp. zn. I. ÚS 3061/09.

¹²⁶ Srovnej např. LANGEROVÁ, Veronika. *Kárné stíhání soudců, státních zástupců a soudních exekutorů* [online]. Brno, 2014 [cit. 12. 12. 2016]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce David Kosař.

¹²⁷ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 27. 4. 2010, sp. zn. 12 Ksz 1/2009.

¹²⁸ KOUDELKA, Zdeněk; RŮŽIČKA, Miroslav; VONDRUŠKA, František. *Zákon o státním zastupitelství s komentářem a judikaturou*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010, s. 318.

¹²⁹ Tamtéž, s. 319-321.

4. Případová studie rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 29. 9. 2009 sp. zn. 12 Ksz 2/2008

Profese státního zástupce vzbuzuje určitou míru vážnosti a důvěry. Jedním ze symbolů této důvěryhodnosti je například talár státního zástupce v soudní síni. Takto získaná důvěra ovšem není neochvějná. Může být poškozena především nevhodným chováním státních zástupců. Zákon pro tyto případy konstruuje institut kárné odpovědnosti státních zástupců. Veřejnost ve většině případů nemá přímou zkušenost s takovým chováním a musí se spoléhat na zprostředkované informace ze sdělovacích prostředků. Proto mají média důležité postavení při tvorbě obecné důvěry ve státní zastupitelství. Příklad ohrožení důvěry bude rozebrán v případové studii rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného.

4.1. Skutkové okolnosti případu

Elena Votavová byla státní zástupkyní působící u Nejvyššího státního zastupitelství. Při výkonu její funkce se dopustila několika provinění, které jí byly následně kárným senátem Nejvyššího soudu prokázány. Vše začalo rozhovorem zločince Roberta Vachala s investigativním novinářem Janem „Jankem“ Kroupou. V tomto rozhovoru se Vachala svěřil, že v 90. letech měl jako člen organizované skupiny vedené Antonínem Bělou¹³⁰ přístup ke státní zástupkyni, která za úplatky pomáhala jemu a jeho komplicům z vazby. Několik hodin po rozhovoru spáchal Vachala sebevraždu.¹³¹ Kroupa poté pokračoval ve vyšetřování a došel k závěru, že se jedná o státní zástupkyni Elenu Votavovou, která se k dané věci vyjádřila v rozhovoru pro Mladou frontu Dnes. Votavová sice popřela braní úplatků, nicméně potvrdila styk s členy tzv. mafiánské rodiny Bělových do roku 2000. Z rozhovoru bylo zřejmé, že si Votavová byla vědoma škodlivosti její chování, které mohlo být interpretováno jako jednání naplňující skutkovou podstatu kárného provinění, ale dle jejího názoru se cítila nevinná. Na dotaz reportéra, zdali by neměla z funkce odstoupit, nutnost svého setrvání ve funkci zdůvodnila potřebou splatit hypotéku.¹³²

¹³⁰ Antonín Běla byl vůdcem české mafie a spolupracovníkem Františka Mrázka – „kmotra českého podsvětí“. Jejich spolupráce skončila tak, že Mrázek nechal Bělu zabít. Viz SLONKOVÁ, Sabina. Vzpomínka na krvavou éru podsvětí: Mrázek, Běla, vraždy a voják Pája. *Neovlivni.cz* [online]. Publikováno 17. 3. 2016 [cit. 2. 2. 2017].

¹³¹ KROUPA, Janek. Zločinec vyprávěl, jak loupil a uplácel. Pak se v cele oběsil. *IDNES.cz* [online]. Publikováno 5. 11. 2008 [cit. 2. 2. 2017].

¹³² KROUPA, Janek. Žalobkyně Votavová: Splácím dům, proto teď nemůžu rezignovat. *IDNES.cz* [online]. Publikováno 13. 11. 2008 [cit. 2. 2. 2017].

Po zveřejnění rozhovoru s Votavovou se na Nejvyšší státní zastupitelství obrátil etický výbor Unie státních zástupců s žádostí o prošetření zveřejněných informací. Dle názoru výboru hrozilo podezření z neetického chování státní zástupkyně a v této souvislosti hrozila možnost ohrožení důvěry v nezávislý výkon funkce státních zástupců.¹³³ Na informace z novinových článků rovněž zareagovala tehdejší nejvyšší státní zástupkyně Renata Vesecká, která celou věc prošetřila. Vesecká našla důkazy pro důvodné podezření ze spáchání trestného činu zneužití pravomoci veřejného činitele, úplatku a podplácení a podala trestní oznámení. Současně s tímto oznámením podala návrh na zahájení kárného řízení proti Votavové.¹³⁴

4.2. Rozhodnutí kárného senátu

Nejvyšší státní zástupkyně využila práva daného ustanovením § 8 odst. 5 písm. a) zákona o kárném řízení¹³⁵ podat návrh na zahájení kárného řízení, a tedy v řízení vystupovala jako navrhovatelka. Svůj návrh založila na tom, že se kárně obviněná Elena Votavová dopustila kárného provinění, když poskytla rozhovor, ve kterém odůvodnila setrvání ve funkci potřebou splácet hypotéku (*„budu muset udělat všechno pro to, aby to bylo co nejdéle a abych toho zaplatila co nejvíce“*¹³⁶). Tento výrok pronesla i přesto, že věděla, že kontakty s osobami označovanými jako příslušníci kriminálního prostředí mohou vzbudit pochybnosti o dodržování její povinnosti státního zástupce stanovené v § 24 odst. 1 a 2 zákona o státním zastupitelství¹³⁷ a tyto styky potvrdila.

Obhajoba proti tomuto návrhu se skládala z několika hlavních bodů. Prvním bylo vytknutí formálních nedostatků návrhu na zahájení kárného řízení. Dále se obhajoba snažila vysvětlit vyřčené tvrzení tím, že se jednalo jen o nevhodnou volbu slov. Údajně bylo původním záměrem kárně obviněné popřít jakékoliv důvody pro opuštění funkce, které pouze špatně formulovala. V dalších bodech se obhajoba zaměřila na styky kárně obviněné s osobami označovanými jako příslušníci kriminálního prostředí. Dle obhajoby si kárně obviněná nebyla vědoma a ani nemohla vědět, že se jednalo o takto označované osoby. Dále se zabývala logickou konstrukcí návrhu na zahájení kárného řízení, kde bylo kárně obviněné vytýkáno její setrvání ve funkci, i přestože se stýkala s osobami označovanými jako příslušníci kriminálního

¹³³ KUBECZKA, Josef. Unie státních zástupců vyzvala NSZ k prošetření kauzy Votavové. *Radio.cz* [online]. Publikováno 15. 11. 2008 [cit. 3. 2. 2017].

¹³⁴ KROUPA, Janek. Šéfka žalobců nechá stíhat podřízenou, jež se stýkala s podsvětím. *IDNES.cz* [online]. Publikováno 10. 12. 2008 [cit. 3. 2. 2017].

¹³⁵ Zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a exekutorů, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁶ KROUPA, Janek. Žalobkyně Votavová: Splácím dům, proto teď nemůžu rezignovat. *IDNES.cz* [online]. Publikováno 13. 11. 2008 [cit. 2. 2. 2017].

¹³⁷ Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

prostředí. V tomto bodu obhajoba navrhlá doplnit dokazování této skutečnosti. Až poté by se soud mohl zabývat motivací pro setrvání ve funkci. Následně obhajoba namítala, že tímto návrhem se navrhovatelka snažila obejít zákonné ustanovení o promlčení,¹³⁸ které stanovuje subjektivní lhůtu pro podání návrhu šest měsíců a objektivní lhůtu tři roky od spáchání kárného provinění.¹³⁹ Styky s těmito osobami měly proběhnout do roku 2000, tedy osm let před podáním návrhu. Obhajoba dále namítala, že proti kárně obviněné bylo zároveň vedeno trestní řízení ve fázi prověřování a kárné řízení by se mělo odložit alespoň do doby zahájení trestního stíhání.¹⁴⁰

Kárný senát ve svém vyjádření k obhajobě uvedl, že i když mohl být podán návrh formálně i obsahově přehlednější, zůstala splněna povinnost § 9 odst. 2 zákona o kárném řízení,¹⁴¹ kdy je rozhodující popis daného skutku. V návrhu byl vytýkaným skutkem rozhovor kárně obviněné ze dne 7. 11. 2008, nikoli její činnost jako dozorující státní zástupkyně, pro kterou bylo vedeno trestní řízení, ani její styky s osobami označovanými jako příslušníci kriminálního prostředí. Kárný senát tedy neshledal důvody pro odložení projednávání věci. Rovněž tím, že kárně obviněná potvrdila autenticitu důkazů, nebyla důvodná námitka promlčení, respektive snaha obejít ustanovení o promlčení, jelikož skutek, pro který byla kárně obviněná souzena, byl právě daný rozhovor.

Jako důkazní prostředek byla provedena nahrávka rozhovoru kárně obviněné s Janem Kroupou, výpověď Jana Kroupy, výpověď kárně obviněné a novinové články navazující na rozhovor. Z nahrávky bylo patrné, že v článcích byla zveřejněna pouze část uskutečněného rozhovoru.

Ve své výpovědi kárně obviněná namítala, že u uvedeného výroku nespátřuje možnost porušení důvěry ve funkci státního zástupce. Rovněž namítala, že nemůže být odpovědná za kárné provinění, jelikož danému činu chybí složka zavinění, při čemž odkazovala na nemožnost ovlivnění obsahu publikovaného článku. V této souvislosti také uváděla, že nepředpokládala faktické vydání článku reportérem. Vše však bylo vyvráceno výroky kárně obviněné uvedenými v rozhovoru, ve kterých přiznala možnost ohrožení její důvěryhodnosti. Kárně obviněná byla také předem seznámená se záměrem chystaného rozhovoru a rovněž i s plánem reportéra na jeho zpracování do rozsáhlého článku. Kárně obviněná ani nežádala

¹³⁸ § 9 odst. 1 zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a exekutorů.

¹³⁹ Dle § 29 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství je objektivní lhůta 2 roky.

¹⁴⁰ § 160 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

¹⁴¹ Zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a exekutorů.

o autorizaci článků, tudíž kárný senát konstatoval, že možnost ovlivnit obsah článků měla, ale pouze ji nevyužila. Uvedené důkazy dále nezpochybňovala, dokonce jejich pravdivost potvrdila.

Kárný senát došel z provedeného dokazování k závěru, že jednání obsažené ve skutkové větě návrhu bylo prokázáno, tedy že kárně obviněná vyslovila výše uvedený výrok jako zdůvodnění svého setrvání ve funkci i přesto, že si byla vědoma toho, že veřejnost může pochybovat o její důvěryhodnosti jako státní zástupkyně. Naproti tomu upravil návrh v rozsahu zachování totožnosti skutku pouze na porušení povinnosti stanovené ustanovením § 24 odst. 2 zákona o státním zastupitelství¹⁴².

Při určení druhu kárného opatření musel kárný senát použít nejprísnejší sankci, a tedy odvolání z funkce. Tuto volbu odůvodnil tím, že již vyřčené nelze vzít zpět. Daným výrokem ohrozila v očích veřejnosti důvěryhodnost, vážnost a nestrannost její i celé soustavy státního zastupitelství. Žádné jiné kárné opatření by nemohlo takového porušení povinnosti reparovat.

Proti tomuto rozhodnutí kárně odsouzená podala ústavní stížnost. Ve stížnosti namítala protiústavnost celého kárného řízení jako porušení práva na spravedlivý proces a rovněž i porušení jejího ústavního práva na svobodu projevu. K první námitce ústavní soud pouze odkázal na předchozí nálezy pléna, ve kterém potvrdil ústavnost kárného senátu Nejvyššího správního soudu.¹⁴³ V druhé námitce se ústavní soud ztotožnil s nálezy kárného senátu a vyloučil svou působnost jako soud superinstanční, který by měl přezkoumávat rozhodnutí obecných soudů. Tyto své výroky rozšířil o ústavní výklad, kdy konstatoval, že nebylo porušeno právo stěžovatelky na svobodu projevu, nýbrž právě ona ohrozila důvěru ve výkon funkce státního zástupce tím, že překročila míru přiměřenosti sdělovaných informací. Z těchto důvodů Ústavní soud stížnost usnesením zamítnul.¹⁴⁴

4.3. Ohrožení důvěry v nestranný a odborný výkon působnosti státního zastupitelství nebo státního zástupce jako psychologický aspekt

Státní zástupkyně Votavová byla odsouzena za porušení ustanovení § 24 odst. 2 zákona o státním zastupitelství,¹⁴⁵ respektive byla uznána vinnou za porušení povinnosti vystříhat

¹⁴² Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

¹⁴³ Nález pléna Ústavního soudu ze dne 29. 9. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 33/09.

¹⁴⁴ Usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 4. 2011, sp. zn. I. ÚS 3061/09.

¹⁴⁵ Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

se všeho, co by mohlo ohrožit důvěru v nestranný a odborný výkon působnosti státního zastupitelství nebo státního zástupce.¹⁴⁶ Tuto povinnost musí každý státní zástupce dodržovat při výkonu své funkce, ale také ve svém osobním životě. Při svém rozhodnutí musel kárný senát interpretovat toto ustanovení tak, aby bylo použitelné na skutkové okolnosti případu. Pojem ohrožení důvěry je však právně neurčitý a v rámci své práce bych se právě na něj zaměřil. Vztah důvěry je vždy vztah dvoustranný. Na jedné straně vystupuje důvěryhodnost institucí a na straně druhé obecná důvěřivost společnosti.¹⁴⁷ V případě, kdyby lidé nevěřili právu, nastalo by bezpráví, protože nedůvěra v odborný a nestranný výkon působnosti státního zástupce znamená nedůvěru ve spravedlivost práva. Důležitou roli ve vztazích důvěry hrají média, která působí jako zprostředkovatel mezi veřejností a chováním státních zástupců. Média tedy vytvářejí jistý mediální obraz státního zastupitelství, který se projevuje ve veřejném mínění. Medializace většinou negativních informací o chování státních zástupců ohrožuje jejich důvěru. Ohrožení, či až poškození, důvěry v jednoho státního zástupce následně ovlivní celý systém státních zastupitelství.¹⁴⁸

Obecně může být důvěra definovaná jako „*víra ve spolehlivost, pravdivost nebo schopnost určité osoby nebo věci.*“¹⁴⁹ Jedná se tedy o dvoustranný vztah mezi tím, kdo důvěřuje, a objektem důvěry. Polský sociolog Piotr Sztompka důvěru vymezuje jako sázku na budoucí kontingentní jednání druhých.¹⁵⁰ Kromě toho Sztompka formuloval tři dimenze důvěry. První je relační dimenze, kdy důvěra vystupuje jako vlastnost vztahu. V tomto případě důvěra stojí na důvěryhodnosti objektu, kterou posuzuje důvěřující z různých zdrojů informací. Dle Sztompky existují dva druhy informací – primární a odvozené. Primární informací je vlastní rys objektu, který lze poznat z jeho pověsti, vzhledu či výkonu. Odvozené informace pak vyplývají z kontextu, ve kterém objekt figuruje. Druhou dimenzí je dimenze psychologická, kdy je důvěra chápána jako rys osobnosti. Tento rys osobnosti je dnes chápán jako genealogický, tedy postupem života získávaný. Psychologická důvěra je založena na impulzu k důvěře, který není na rozdíl od důvěryhodnosti objektu důvěry založen na racionálním uvážení. Poslední je dimenze kulturní, kdy důvěra může být označena za kulturní normu. Kulturní důvěra původně vychází z důvěry jednotlivce, ale postupně se stává trvalou kvalitou

¹⁴⁶ § 24 odst. 2 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

¹⁴⁷ SEDLÁČKOVÁ, Markéta. *Důvěra a demokracie: přehled sociologických teorií důvěry od Tocquevilla po transformaci v postkomunistických zemích*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2012, s. 25.

¹⁴⁸ /Ne/důvěra v právo. *Česká advokátní komora* [online]. Publikováno 21. 6. 2015 [cit. 13. 2. 2017].

¹⁴⁹ *Oxford learner's dictionaries* [online]. [cit. 13. 2. 2017].

¹⁵⁰ SZTOMPKA, Piotr. *Trust. A sociological theory*. Cambridge: Cambridge university press. 1999, s. 25.

v kolektivním sociálním vědomí, která může být pozorována v různých normách či institucích. V praxi se tyto tři dimenze prolínají a vytvářejí komplexní status důvěry.¹⁵¹

Důvěra se dá rozdělit na důvěru interpersonální, tedy důvěru v druhé jedince, a důvěru institucionální, která charakterizuje vztah jedince k institucím. Poprvé s tímto rozdělením přichází George Simmel.¹⁵² Na něj poté navazuje Anthony Giddens, který se zabývá vztahem mezi interpersonální a institucionální důvěrou. Ve svém pojetí zavádí pojmy tvárných a netvárných závazků. Tvárné závazky odpovídají interpersonální důvěře, tedy vztahům, při kterých spolu lidé jednájí tváří v tvář. Netvárné závazky jsou charakterizované vztahem jedince k různým institucím či společenským skupinám. Tvárné a netvárné závazky se prolínají v tzv. přístupových bodech, kde jedinec přichází do kontaktu s institucí skrze jejího konkrétního člena. V přístupovém bodu se tedy zároveň vytváří vztah jedince k osobě a jejím prostřednictvím i k celé instituci. Důvěra zde může být prohloubena, ale i obrácena v nedůvěru.¹⁵³

Existují dvě hlavní teorie vzniku institucionální důvěry. Institucionální teorie tvrdí, že důvěra vychází z racionálního zhodnocení výkonu instituce. Pokud instituce funguje dobře, vzbuzuje u lidí důvěru a naopak. Mezi zastánce této teorie patří James Coleman a Parthy Dasgupthy.¹⁵⁴ Dle Williama Mishlera a Richarda Rose institucionální teorie nevyvrací možnost určitého kulturního vlivu. Velmi omezený kulturní vliv lze najít v postkomunistických zemích, ve kterých socializace jedinců probíhala v jiném politickém režimu. Jedinec tedy určuje míru své důvěry převážně z hodnocení fungování institucí.¹⁵⁵ Kulturní teorie naopak vychází z toho, že důvěra v instituce je extenzí důvěry interpersonální, která je založena na kulturních normách společnosti. Tato teorie přirovnává vztahy důvěry k institucím ke vztahům důvěry uvnitř sociálních skupin (rodina, sousedé, kolegové). Mezi zastánce této teorie můžeme zařadit sociology Ronalda Ingleharta nebo Roberta Putnama.¹⁵⁶ Putnam například dochází k závěru, že vzájemná důvěra mezi lidmi pozitivně ovlivňuje jejich důvěru k různým veřejným institucím.¹⁵⁷ Kritici kulturní teorie odporují tvrzení, že institucionální důvěra vychází z důvěry

¹⁵¹ SZTOMPKA, Piotr. *Trust. A sociological theory*. Cambridge: Cambridge university press. 1999, s. 60-98.

¹⁵² SIMMEL, George. *The philosophy of money*. London: Routledge, 1990, s. 246.

¹⁵³ GIDDENS, Anthony. *Důsledky modernity*. Praha: SLON, 199., s. 82.

¹⁵⁴ SEDLÁČKOVÁ, Markéta. *Důvěra a demokracie: přehled sociologických teorií důvěry od Tocquevilla po transformaci v postkomunistických zemích*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2012, s. 158.

¹⁵⁵ MISHLER, William; ROSE, Richard. What are the origins of political trust? Testing Institutional and Cultural theories in post-communist societies. [online]. *Journals.sagepub* [cit. 13. 2. 2017].

¹⁵⁶ SEDLÁČKOVÁ, Markéta. *Důvěra a demokracie: přehled sociologických teorií důvěry od Tocquevilla po transformaci v postkomunistických zemích*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2012, s. 157.

¹⁵⁷ PUTNAM, Robert. *Democracies in flux: the evolution of social capital in contemporary society*. Oxford: Oxford University Press, 2002, s. 21.

interpersonální. Jejich kritika je založena na teoriích, které upřednostňují vzájemný vztah obou důvěr, nebo dokonce že institucionální důvěra podporuje důvěru mezi lidmi.¹⁵⁸ Jednotlivci, se kterými instituce jednaly nespravedlivě, mají tendenci přenášet takto získanou nedůvěřivost k institucím na všechny lidi obecně. V opačném případě, kdy instituce jednají nestranně, vzrůstá celková důvěra v celé společnosti.¹⁵⁹

Podle Kennetha Newtona se institucionální důvěra v minulosti zakládala na sociální identitě, která byla posilována sociálními podobnostmi a osobními vazbami. V současnosti se ovšem více jedná o důvěru pragmatickou, která je závislá na zprostředkovaných informacích a hodnocení výkonu institucí. K zajištění takovéto prověřené důvěryhodnosti institucí slouží v dnešní době především masmédia.¹⁶⁰

Tento teoretický koncept nyní budeme aplikovat na výše uvedenou případovou studii. Ve vztahu důvěry měla státní zástupkyně Votavová postavení objektu. Lidé do ní vkládali svou důvěru ve spravedlivý a nestranný výkon funkce státního zástupce. Podle Giddensovy teorie tvárných a netvárných závazků může být působnost státní zástupkyně definována jako přístupový bod, ve kterém její chování má schopnost ovlivnit důvěru v celý systém státního zastupitelství.

Interpersonální důvěra byla ohrožena například ve vztahu ke kolegům Votavové. Z výše uvedeného rovněž vyplývá, že kromě interpersonální důvěry porušila také důvěru institucionální. Ve veřejném mínění představovala sociální roli státního zástupce, kterou společnost poté zobecnila na všechny státní zástupce a celý systém státního zastupitelství. Kárný senát ve svém rozhodnutí konstatuje, že „*na pozadí nezpochybnitelných faktických událostí je s to ve veřejnosti vzbudit důvodné pochybnosti o vážnosti a důvěryhodnosti kárně obviněné jako státní zástupkyně.*“¹⁶¹ Závažnost porušení důvěry je umocněna medializací případu. Veřejnost měla mnoho příležitostí seznámit se s obsahem rozhovoru a utvořit si na něj vlastní názor.

Dle znění zákona¹⁶² stačí pouhé ohrožení důvěry, takže nemusí dojít k přímému porušení důvěry. Ve skutečnosti ovšem existuje teorie, že i ohrožení důvěry znamená její

¹⁵⁸ Např. WARREN, Mark. *Democracy and trust*. Cambridge: Cambridge University Press, 1999.

¹⁵⁹ HOOGHE, Marc; Dietlind STOLLE, ed. *Generating social capital: civil society and institutions in comparative perspective*. New York: Palgrave Macmillan, 2003.

¹⁶⁰ NEWTON, Kenneth. Social and political trust in established democracies. In: Norris, Pippa. (eds.) *Critical Citizens: Global Support for Democratic Government*. Oxford: Oxford University Press, 1999, s. 179.

¹⁶¹ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 29. 9. 2009 sp. zn. 12 Ksz 2/2008, s. 13.

¹⁶² § 24 odst. 2 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

poškození. V případě medializovaného případu, jako byl případ Eleny Votavové, se veřejnosti předkládají určitá fakta. Dle amerického sociologa Williama Isaaca Thomase pak nezáleží na tom, zda jsou pravdivá či nikoliv. Ve společnosti nastává určitý jev, který se nejlépe dá vyjádřit tvrzením: „*Jestliže lidé definují situace jako reálné, stávají se reálnými ve svých důsledcích.*“¹⁶³ Tento Thomasův teorém znamená, že lidé nereagují pouze na objektivní charakteristiky, ale především na význam, který pro ně daná situace má. Jejich chování je následně ovlivněno významem, který situaci přiřazují.¹⁶⁴ Ve své argumentaci Votavová při obhajobě udávala, že každý člověk vstupuje do pracovněprávních vztahů za účelem ekonomického zisku a její výrok tedy není způsobilý zavinit porušení povinnosti státního zástupce nepoškodit důvěru státního zastupitelství. V kontextu (dle Sztompky „odvozené informace“), ve kterém bylo její tvrzení vyřčeno, vyvstávají pochybnosti o její důvěryhodnosti. Tím se naplnila první část teorému – lidé definovali situaci jako reálnou. Situace se stala reálnou ve svých důsledcích tím, že ztratila objektivní předpoklady důvěryhodnosti. Z výše uvedeného rovněž vyplývá důležitost racionálního hodnocení objektu důvěry, ať již ve Sztompkově relační dimenzi důvěry nebo dle institucionální teorie vzniku institucionální důvěry.

4.4. Verifikační případy

Z výše uvedeného je zřejmé, že závažné porušení důvěry v odborný a nestranný výkon funkce státního zástupce je takové chování, které ovlivní názor veřejnosti. Veřejné mínění je ve vztahu k státnímu zastupitelství tvořeno buď přímou zkušeností s justičním systémem, nebo ve větší míře pomocí zprostředkovaných informací skrze média. Sdělovací prostředky veřejnost informují o událostech, které jsou většinou mimo rámec přímé zkušenosti. Vliv médií na veřejné mínění byl rovněž prokázán v mnoha empirických studiích.¹⁶⁵ Z toho tedy vyplývá výzkumná otázka, zdali v případě medializovaného případu je důvěra ve státní zastupitelství ve veřejném mínění závažněji poškozena a státnímu zástupci hrozí přísnější kárné opatření.

Na uvedeném případě státní zástupkyně Votavové, která svými výroky ohrozila důvěru, je pečlivě rozebrán vztah mezi médii a nedůvěrou, kterou svým chováním způsobila. Média se objevují na začátku celého případu, kdy přednášejí rozhodné skutečnosti, vystupují v samotném řízení jako důkazní prostředky, a nakonec veřejnost informují o výsledku daného

¹⁶³ THOMAS, William Isaac. *The child in America: Behavior problems and programs*. New York: Knopf, 1928, s. 571-572.

¹⁶⁴ MERTON, Robert King. *Studie ze sociologické teorie*. Vyd. 2. Praha: Sociologické nakladatelství, 2007, s. 197.

¹⁶⁵ ČERVENKA, Jan, KUNŠTÁT, Daniel, ed. *České veřejné mínění: výzkum a teoretické souvislosti*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2006, s. 71-77.

řízení. Aby se ověřila pravdivost výše uvedené výzkumné otázky, je třeba ji potvrdit i na případech, ve kterých média nezastupují tak výraznou roli. K potvrzení tedy budou použity dva verifikační případy.¹⁶⁶

Prvním případem byl případ kladenské státní zástupkyně Evy Růžickové. Dne 4. 2. 2011 se tato státní zástupkyně dostavila na své pracoviště na Okresním státním zastupitelství v Kladně v podnapilém stavu. Okresní státní zástupkyně Nina Brozová vyzvala Růžickovou k podstoupení dechové zkoušky za účelem zjištění, zda je v pracovní době opilá. Po této výzvě státní zástupkyně Růžicková bez udání důvodu opustila budovu státního zastupitelství. Zbytek pracovní doby strávila v restauraci, kde pokračovala v konzumaci alkoholických nápojů. Její podnapilost se projevovala především agresivním a vulgárním chováním vůči zaměstnancům restaurace, ale také i vůči následně přivolané hlídce městské policie. Policisté po zhodnocení situace rozhodli o nutnosti zajištění státní zástupkyně dle zákona o Policii ČR.¹⁶⁷ Celý tento incident byl podrobně medializován.¹⁶⁸ Posléze bylo s Růžickovou zahájeno kárné řízení. Ve svém rozhodnutí kárný senát z provedeného dokazování pomocí svědeckých výpovědí policistů, členů justiční stráže a personálu restaurace došel k závěru, že se dané jednání skutečně stalo. V průběhu dokazování vyšlo najevo, že kárně obviněná se snažila využít svého postavení státní zástupkyně. Pomocí výhrůzek směřovaných vůči policistům žádala o své propuštění. Dalším provedeným důkazem byl osobní spis kárně obviněné, dle kterého svou práci plnila průměrně, jako jiní státní zástupci, a v minulosti se nedopustila žádných kárných provinění. Kárný senát uzavřel tuto věc tak, že kárně obviněná závažně porušila důstojnost povolání státního zástupce a rovněž i důvěru v odborný, vážný a nestranný výkon působnosti státního zástupce. Kárný senát má za to, že veřejnost již nikdy nebude nahlížet na kárně obviněnou jako důvěryhodnou. Její chování je tedy nereparovatelné, a proto byla Růžickové uložena nejprísnější sankce – odvolání z funkce.¹⁶⁹

Medializace tohoto případu vysoce porušila důvěru ve státní zastupitelství jako institut. Veřejnost si ze zveřejňovaných informací utvořila vlastní hodnocení této instituce, která se po tomto incidentu jeví jako nedůvěryhodná. Kárný senát vyjádřil své pohoršení nad chováním Růžickové ve svém rozhodnutí následovně: „*Jakou důvěrou může veřejnost*

¹⁶⁶ Verifikační případy se používají pro situace, ve kterých výsledky těchto případů jsou předpověditelné na základě primárního případu. Dále viz HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008, s. 111.

¹⁶⁷ § 26 odst. 1 písm. b) zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁸ Např. HERAL, Vít. *Opilá státní zástupkyně řádila v Gomě a skončila v cele*. *Kladenskelisty.cz* [online]. Publikováno 9. 2. 2011 [cit. 18. 2. 2017].

¹⁶⁹ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 18. 7. 2011, sp. zn. 12 Ksz 1/2011.

včetně zasahujících strážníků a policistů disponovat vůči instituci státního zastupitelství, když jeho dlouholetá představitelka dehonestuje svým hrubým, odpuzujícím a všestranně nepřijatelným chováním v důsledku nemírného požití alkoholu v pracovní době i po jejím skončení celou jednu součást justice?“ Z výše uvedeného se dá usoudit, že kárný senát si byl vědom dopadu kárného provinění na veřejné mínění a použil odpovídající sankci.

Podobné chování můžeme pozorovat i u státní zástupkyně Ireny Wantulové, která působí u státního zastupitelství ve Frýdku-Místku. Tento případ nebyl medializovaný až do doby vydání rozhodnutí kárného senátu. Kárně obviněná dne 16. 2. 2011 požila na pracovišti alkohol. Kárný senát z provedeného dokazování doznal, že se skutek stal. Vycházel především z přiznání kárně obviněné, které rovněž bral jako polehčující okolnost. Naopak přitěžující okolností by mělo být její předchozí odsouzení pro stejné kárné provinění, tedy opilost na pracovišti. Kárný senát v minulosti udělil kárně obviněné opatření snížení platu za to, že se v podnapilém stavu dostavila k hlavnímu líčení v rámci zastupování obžaloby v trestním řízení.¹⁷⁰ Toto rozhodnutí v době projednávání věci nebylo zahlazeno, a proto k němu mohl kárný senát přihlížet. Dále ve prospěch kárně obviněné nesvědčily výtky z let 2007 - 2008, kdy byla opakovaně na pracovišti v podnapilém stavu a v jednom případě rovněž i na Policii ČR v rámci své působnosti státní zástupkyně. Kárný senát tedy uznal vinu kárně obviněné především vzhledem k tomu, že se k tvrzeným skutečnostem přiznala. Po zvážení všech okolností kárný senát uložil kárně obviněné opatření snížení platu v maximální možné míře.¹⁷¹

Na tomto případě lze vidět, že pokud případ není medializován, důvěra ve státní zastupitelství ve veřejném mínění se velmi nepoškodí. Dle mého názoru jsou opakované incidenty opilosti na pracovišti, za něž byla státní zástupkyně již kárně trestána, závažnější než jeden exces v chování. Žádná situace by ovšem neměla být posuzována bez náležitého kontextu. Pokud je případ medializován, má mnohem širší dopad na důvěru, protože se o něm dozví více lidí.

Z těchto případů je zřejmé, že výše uvedená výzkumná otázka má opodstatněný základ. Kárný senát správně zhodnotil míru celkového ohrožení důvěry v nestranný a odborný výkon působnosti státního zástupce a tomu i přizpůsobil sankci.

¹⁷⁰ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 15. 9. 2009, sp. zn. 12 Ksz 1/2008.

¹⁷¹ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 14. 6. 2011, sp. zn. 12 Ksz 2/2011.

5. Úvahy de lege ferenda

Závěr této diplomové práce bude zaměřen na úvahy de lege ferenda na vývoj státního zastupitelství. V současné době se připravuje návrh nového zákona o státním zastupitelství.¹⁷² Tento návrh zákona přichází s několika razantními změnami.

V první řadě lze vidět snahu o kodifikaci zákonné úpravy státních zástupců do jednoho zákona. Do návrhu se začleňují například vyhlášky Ministerstva spravedlnosti o právních čekatelích. Dle mého názoru se tím zákon stává příliš obsáhlý, nepřehledný a komplikovaný. Současná právní úprava právní čekatelské praxe oddělená od zákona o státním zastupitelství působí logičtěji a přehledněji. Pokud je záměrem zákonodárce nahradit vyhlášky zákonnou formou, vhodnější způsob by bylo přijetí nového zákona o právních čekatelích.

Další výraznou změnou je zrušení vrchních státních zastupitelství. Současně se vytváří nový institut Speciálního státního zastupitelství, jehož celorepubliková působnost se týká speciálních případů nejzávažnější kriminality, především závažné hospodářské trestné činnosti a činnosti korupčního charakteru. Autoři důvodové zprávy se nijak nevypořádávají s argumenty pro zrušení vrchních státních zastupitelství, pouze konstatují, že v rámci efektivity „*státní zastupitelství nemusí bezprostředně sledovat soustavu soudů.*“¹⁷³ Dle mého názoru se jedná o nedostatečné odůvodnění takovéto podstatné změny. Státní zastupitelství jako justiční orgán stojí právě na provázanosti se soudy. Jak bylo uvedeno i v teoretické části práce, jeho ústavní postavení odpovídá spíše moci soudní, a proto se jeví logické vedle čtyřčlankové soustavy soudu mít čtyřčlankovou soustavu státních zastupitelství. Důvodová zpráva dále uvádí, že v současné době již působnost vrchních státních zastupitelství nekoresponduje s působností vrchních soudů. Vrchní státní zastupitelství nyní vykonávají mimo jiné agendu, která by měla být svěřena Speciálnímu státnímu zastupitelství. Stejného výsledku by se dalo dosáhnout v rámci kooperace odborů vrchních státních zastupitelství pro boj se speciálními případy nejzávažnější kriminality. V tomto případě by mohla být zachována obě vrchní státní zastupitelství. V mnoha evropských zemích však již speciální státní zastupitelství určitého druhu existuje. Například v Rakousku je jeho činnost uznávána a tento orgán je považován za nezávislý a způsobilý zabránit výskytu závažné hospodářské kriminality.¹⁷⁴

¹⁷² Vládní návrh zákona o státním zastupitelství. Sněmovní tisk 789. [online]. Psp.cz [cit. 13. 2. 2017].

¹⁷³ Tamtéž, s. 73.

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 109.

V návrhu zákona se plánuje rovněž změna související s příslušností státního zástupce v řízení o odvolání. Současná právní úprava nedovoluje státnímu zástupci pokračovat v dalších instancích s případem, který měl v prvním stupni. V odvolacích řízeních žalobu zastupuje státní zástupce nejbližší vyššího státního zastupitelství. Advokát obžalovaného je tedy ve výhodě, jelikož zná případ již od začátku. V praxi se tato nerovnost řešila dočasným přidělením státního zástupce nižšího státního zastupitelství k vyššímu státnímu zastupitelství. Návrh zákona o státním zastupitelství dává státnímu zástupci krajského státního zastupitelství možnost pokračovat v řízení i po podání odvolání. Za výjimečných okolností tohoto oprávnění může využít i státní zástupce okresního státního zastupitelství.¹⁷⁵ Tento přístup se mi jeví jako pozitivní, jelikož by se tak dalo dosáhnout vyšší úrovně rovnosti stran. S tímto řešením ovšem vyvstávají určité problémy s časovou náročností řešených odvolání. Státní zástupce, který případ vedl v první instanci, bude potřebovat méně času na přípravu než jiný státní zástupce. Naproti tomu, vysoká časová vytíženost agend státních zástupců především na menších okresních státních zastupitelstvích jim neumožňuje zabývat se odvolacími řízeními.

V návrhu zákona o státním zastupitelství lze ocenit snahu o zvýšení transparentnosti činnosti státních zástupců a jejich zvýšenou odpovědnost. Takový záměr slouží ke zvyšování důvěry v tento institut. Transparentní výkon působnosti státního zástupce se pozitivně podepíše na veřejném mínění a zvýší důvěryhodnost státního zastupitelství. Dle mého názoru se v návrhu zákona v některých případech zachází až do nadbytečných extrémů. Jedním z nich je například omezení funkčního období vedoucích státních zástupců.¹⁷⁶ V případě nejvyššího státního zástupce je toto období stanoveno na sedm let. V historii existence Nejvyššího státního zastupitelství žádný nejvyšší státní zástupce na tomto místě nesetřval déle, než je stanovená doba sedmi let.¹⁷⁷ Proto nevidím důvod zavedení tohoto omezení. I když je nutno podotknout, že na nižších státních zastupitelstvích jsou vedoucí státní zástupci ve vedoucí pozici i v řádu desítek let. Podobně problematicky působí požadavek výkonu několika let praxe pro možnost být jmenován vedoucím státním zástupcem. Při jakémkoliv stanovení limitů minimálního působení na státním zastupitelství hrozí takzvané zakonzervování systému. V takovém případě by byl omezen přístup k vedoucím pozicím odborným a zkušeným zaměstnancům, kteří by přistoupili ke státnímu zastupitelství z jiného právního odvětví. Ad absurdum by dle návrhu zákona nemohl být v roce 2011 jmenován Pavel Zeman na pozici nejvyššího státního

¹⁷⁵ § 10 odst. 5 vládního návrhu zákona o státním zastupitelství. Sněmovní tisk 789. [online]. Psp.cz [cit. 13. 2. 2017].

¹⁷⁶ § 21 vládního návrhu zákona o státním zastupitelství. Sněmovní tisk 789. [online]. Psp.cz [cit. 13. 2. 2017].

¹⁷⁷ Nejvyšší státní zástupci. [online]. Nsz.cz [cit. 13. 2. 2017].

zástupce.¹⁷⁸ Zvýšená odpovědnost vedoucích státních zástupců je také upravena ustanovením § 20, dle kterého vedoucí státní zástupce nemůže být jmenován, jestliže byl postižen za kárné provinění. K tomuto ustanovení ovšem chybí odpovídající ustanovení v části zániku funkce nebo odvolání z funkce vedoucího státního zástupce.¹⁷⁹

Obecně tedy lze říct, že připravovaný návrh zákona neodpovídá kvalitě současné právní úpravy institutu státního zastupitelství. Zásadní chybou v novém zákoně o státním zastupitelství je dle mého názoru i nedodržení ustálených pojmů. Například v případě vedoucího státního zástupce Speciálního státního zastupitelství, který by se logicky měl nazývat speciálním státním zástupcem, používá návrh označení vedoucí Speciálního státního zastupitelství. V návrhu lze ocenit úpravu účasti státního zástupce na odvolacím řízení nebo také sjednocení úpravy objektivní lhůty k podání návrhu na zahájení kárného řízení, která je rozdílně upravena v zákoně o státním zastupitelství a zákoně o kárném řízení. Tyto úpravy lze ovšem provést jen pouhou novelizací zákona. Jeho úplná změna se v současné situaci nejeví jako vhodná.

Ustanovení o důvěře v odborný a nestranný výkon působnosti státního zástupce nebo státního zastupitelství není v připravovaném návrhu zásadně změněno. Dle mého názoru by si tento institut zasloužil podrobnější úpravu. Minimálním předpokladem každého kárného řízení by mělo být zhodnocení vlivu kárného provinění na veřejné mínění.

¹⁷⁸ Nejvyšší státní zástupce. [online]. Nsz.cz [cit. 13. 2. 2017].

¹⁷⁹ § 20 vládního návrhu zákona o státním zastupitelství. Sněmovní tisk 789. [online]. Psp.cz [cit. 13. 2. 2017].

Závěr

Práce byla rozdělena na teoretickou a prakticko-aplikační část. V teoretické části jsem popsal vznik státního zastupitelství. Zkoumal jsem jeho proměny od středověku, přes období první republiky, komunismus až k současné podobě. V další části jsem vyzdvihl problém ústavního zakotvení státního zastupitelství, na kterém se ani odborná veřejnost neshodne. Uvedl jsem základní právní prameny, které upravují tuto tematiku. Poté jsem se již soustředil na praktickou stránku fungování státního zastupitelství. V práci jsem rozvedl jeho organizaci a správu. Dalším okruhem mého zájmu byla osoba státního zástupce. Stručně jsem popsal jeho základní zákonná oprávnění a povinnosti. Také jsem se zaměřil na podmínky ustanovení do funkce a její zánik. Na konci teoretické části jsem se věnoval úpravě kárného řízení, které je důležité pro rozhodování o odpovědnosti státních zástupců za kárné provinění. Poté následovala hlavní část diplomové práce.

V prakticko-aplikační části jsem použil metodu případové studie, ve které jsem se přesněji zaměřil na pojem ohrožení důvěry. Ve své práci jsem se snažil vysvětlit různé sociologické náhledy na důvěru a vysvětlit různé teorie vzniku institucionální důvěry a její vztah k důvěře interpersonální. Dle mého názoru je nejsrozumitelnějším pojetím tohoto vztahu Giddensova teorie tvárných a netvárných závazků. Z provedené indukce případu jsem vytvořil výzkumnou otázku, zda medializace případu před jeho projednáním kárným senátem zvyšuje míru ohrožení důvěry ve veřejném mínění, a proto by kárně obvinění měli dostat vyšší trest. K potvrzení výzkumné otázky jsem použil verifikační případy, které se dají posoudit jako zaměnitelné s jedinou proměnnou – medializací případu. Z uvedených případů vyplynulo, že v případě, který byl medializován, byla důvěra ve státní zastupitelství více poškozená a kárně obviněná dostala vyšší sankci. V opačném případě, tedy nemedializovaném, byla sankce mírnější. Dle mého názoru se výzkumná otázka potvrdila. Kárný senát ve svých rozhodnutích tedy dává význam veřejnému mínění při rozhodování o druhu sankce.

Na závěr jsem se zabýval úvahami *de lege ferenda* v souvislosti s návrhem nového zákona o státním zastupitelství. Vyjádřil jsem svůj názor a navrhl možnou další úpravu institutu důvěry.

Téma této diplomové práce je velmi obecné, a tím se stává téměř nevyčerpatelné. Psychologické aspekty znamenají pro každého autora něco jiného, a proto si myslím, že toto téma by mohlo být dále zpracováváno, a přitom by se mohlo zkoumat z jiných úhlů.

Seznam literatury

Tištěná literatura

1. CÍSAŘOVÁ, Dagmar; FENYK Jaroslav; GRÍVNA Tomáš. *Trestní právo procesní*. Praha: ASPI, 2008, 882 s. ISBN 978-80-7357-348-5.
2. ČERVENKA, Jan; KUNŠTÁT, Daniel, ed. *České veřejné mínění: výzkum a teoretické souvislosti*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2006. ISBN 80-7330-081-8.
3. DŘÍMAL, Jaroslav. Královský prokurátor a jeho úřad do roku 1745. *Sborník archivních prací*, ročník 19 (1969), s. 348-385.
4. FENYK, Jaroslav. Úvaha o ústavním postavení českého státního zastupitelství. In: *Deset let Ústavy České republiky: východiska, stav, perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, 423 s. ISBN: 80-86432-45-9
5. FENYK, Jaroslav. *Veřejná žaloba*, díl I. Praha: Institut Ministerstva spravedlnosti pro další vzdělávání soudců a státních zástupců, 2001, 215 s.
6. FENYK, Jaroslav. *Vademecum státního zástupce*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2003, 521 s. ISBN 80-86395-80-4.
7. FLEGL, Vladimír. *Československá justice a prokuratura*. Praha: Ústav státní správy, 1979. 251 s.
8. FRIEDEL, Tomáš. Jak státní zástupci (ne)smějí jednat? Praxe kárného soudu ve věcech kárných řízení se státními zástupci v letech 2008–2014. *Státní zastupitelství*, 2015. ISSN 1214-3758. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 12. 12. 2016].
9. GIDDENS, Anthony. *Důsledky modernity*. 3. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2010, 158 s. ISBN 978-80-7419-035-3.
10. GOLEMA, Andrej. Prokuratura ve vztahu k soudnictví v návrhu Ústavy Slovenské republiky. *Justiční revue*, 1992, č. 10, s. 31-36. ISSN 1335-6461
11. GYÖRGY, Kálmán. The public prosecutor's office in the transitional period. In: Multilateral meeting organised by The Council of Europe. *The transformation of the Prokuratura into a body compatible with the democratic principles of law*. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 1996, 165 s. ISBN 9287129444.
12. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008, 407 s. ISBN 978-80-7367-485-4.

13. HOOGHE, Marc; STOLLE Dietlind. *Generating social capital: civil society and institutions in comparative perspective*. New York: Palgrave Macmillan, 2003, 256 s. ISBN 1-4039-6219-7.
14. JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o výkonu vazby, zákon o výkonu trestu odnětí svobody, advokátní tarif*. Praha: Leges, 2009, 1216 s. ISBN 978-80-87212-22-6.
15. KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, 815 s. ISBN 80-86473-90-2.
16. KOCOUREK, Jiří; ZÁRUBA, Jan. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství: komentář*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, 606 s. ISBN 80-7179-761-8.
17. KOUDELKA, Zdeněk; RŮŽIČKA, Miroslav; VONDRUŠKA, František. *Zákon o státním zastupitelství s komentářem a judikaturou*. 1. vyd. Praha: Leges, 2010, 400 s. ISBN 978-80-87212-25-7
18. KUČHTA, Josef; SCHELLE Karel. *Státní zastupitelství*. 1. vyd. Zlín: Živa, 1994, 235 s. ISBN 80-901745-3-1.
19. KUČHTA, Josef; SCHELLE Karel. *Historie a současnost státního zastupitelství*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1994, 348 s. ISBN 80-210-1044-4.
20. MERTON, Robert King. *Studie ze sociologické teorie*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2007, 276 s. ISBN 978-80-86429-70-0.
21. MONTESQUIEU, Charles Louis de Secondat. *O duchu zákonů*. Překlad Hana Fořtová. Praha: OIKOYMENH, 2010, 378 s. ISBN 978-80-7298-405-3.
22. MUSIL, Jan. *Ústavněprávní pozice státního zastupitelství. Státní zastupitelství*, 2016. ISSN 1214-3758. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 12. 12. 2016].
23. NETÍK, Karel; HÁJEK, Stanislav; NETÍKOVÁ, Daria. *Psychologie v právu: úvod do forenzní psychologie*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1997, 140 s. ISBN 8071791776.
24. NEWTON, Kenneth. Social and political trust in established democracies. In: Norris, Pippa (eds.) *Critical Citizens: Global Support for Democratic Government*. Oxford: Oxford University Press, 1999, s. 169-187. ISBN 978-0-19-829568-6.
25. PUTNAM, Robert. *Democracies in flux: The evolution of social capital in contemporary society*. Oxford: Oxford University Press, 2002, 516 s. ISBN 0-19-515089-9.

26. SEDLÁČKOVÁ, Markéta. *Důvěra a demokracie: přehled sociologických teorií důvěry od Tocquevillova po transformaci v postkomunistických zemích*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2012, 271 s. ISBN 978-80-7419-058-2.
27. SCHELLE, Karel. *Vývoj veřejné žaloby do roku 1989*. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2012, 48 s. ISBN 978-80-7418-170-2.
28. SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace justice a právní služby*. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2008, 215 s. ISBN 978-80-87071-68-7.
29. SIMMEL, George. *The philosophy of money*. London: Routledge, 1990, 615 s. ISBN 978-04-15610-11-7.
30. SKŘEJPEK, Michal. *Právní stav a právní profese v minulosti*. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, 207 s. ISBN 978-80-903609-9-0.
31. SPÁČIL, Jiří. K problematice vztahu správního soudnictví a činnosti prokuratury. *Prokuratura*, 1990, č. 1-2. s. 69-74.
32. SZTOMPKA, Piotr. *Trust. A sociological theory*. Cambridge: Cambridge university press. 1999, 214 s. ISBN 0-521-59144-9
33. THOMAS, William Isaac. *The child in America: Behavior problems and programs*. New York: Knopf, 1928, 636 s.
34. TOMEŠ, Milan. Ústavní postavení státního zastupitelství – zamyšlení nad základními principy jeho činnosti. *Státní zastupitelství*. 2008, roč. VI., č. 11-12. s. 86–88. ISSN 1214-3758
35. WARREN, Mark. *Democracy and trust*. Cambridge: Cambridge University Press, 1999, 370 s. ISBN 0-521-64083-0.
36. ZOULÍK, František. Poznámky k postavení prokuratury. *Právní praxe*. 1993, č. 3. s. 156-166. ISSN 1211-0825.

Elektronické prameny

1. /Ne/důvěra v právo. *Česká advokátní komora* [online]. Publikováno 21. 6. 2015 [cit. 13. 2. 2017]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=14615>
2. HAPLA, Martin. Místo státního zastupitelství v systému dělby moci – II. část. *Právní prostor* [online], publikováno 13. 11. 2014, [cit. 12. 12. 2016]. ISSN 2336-4114. Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/postaveni-statniho-zastupitelstvi-v-ustavnim-systemu-cr-iicast>
3. HAPLA, Martin. Místo státního zastupitelství v systému dělby moci - I. část. *Právní prostor* [online]. Publikováno 6. 11. 2014 [cit. 12. 12. 2016]. ISSN 2336-4114.

- Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/postaveni-statniho-zastupitelstvi-v-ustavnim-systemu-cr>
4. HERAL, Vít. Opilá státní zástupkyně řádila v Gomé a skončila v cele. *Kladenskelisty.cz* [online]. Publikováno 9. 2. 2011 [cit. 18. 2. 2017]. ISSN 2533-4549. Dostupné z: <http://kladenskelisty.cz/11524/opila-statni-zastupkyne-radila-v-gome-a-skoncila-v-cele/>
 5. KROUPA, Janek. Šéfka žalobců nechá stíhat podřízenou, jež se stýkala s podsvětím. *IDNES.cz* [online]. Publikováno 10.12.2008 [cit. 3. 2. 2017]. ISSN 1210-1168. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/sefka-zalobcu-necha-stihat-podrizenou-jez-se-stykala-s-podsvetim-ph7-/domaci.aspx?c=A081209_220624_domaci_abr
 6. KROUPA, Janek. Zločinec vyprávěl, jak loupil a uplácel. Pak se v cele oběsil. *IDNES.cz* [online]. Publikováno 5. 11. 2008 [cit. 2. 2. 2017]. ISSN 1210-1168. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/zlocinec-vypravel-jak-loupil-a-uplancel-pak-se-v-cele-obesil-pn5-/krimi.aspx?c=A081104_222244_krimi_abr
 7. KROUPA, Janek. Žalobkyně Votavová: Splácím dům, proto teď nemůžu rezignovat. *IDNES.cz* [online]. Publikováno 13. 11. 2008 [cit. 20. 10. 2016]. ISSN 1210-1168. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/zalobkyne-votavova-splacim-dum-proto-ted-nemuzu-rezignovat->
 8. KUBECZKA, Josef. Unie státních zástupců vyzvala NSZ k prošetření kauzy Votavové. *Radio.cz* [online]. Publikováno 15. 11. 2008 [cit. 3. 2. 2017]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/cz/rubrika/zpravy/unie-statnich-zastupcu-vyzvala-nsz-k-prosetreni-kauzy-votavove>
 9. LANGEROVÁ, Veronika. *Kárné stíhání soudců, státních zástupců a soudních exekutorů* [online]. Brno, 2014 [cit. 12. 12. 2016]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce David Kosař. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/348527/pravf_m?info=1;zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dlangerov%C3%A1%20agenda:th%26start%3D1
 10. MISHER, William; ROSE, Richard. What are the origins of political trust? Testing Institutional and Cultural theories in post-communist societies. *Journals.sagepub.com* [online]. Publikováno 30. 6. 2016 [cit. 13. 2. 2017]. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0010414001034001002>
 11. Nejvyšší státní zástupce. *Nsz.cz* [online]. [cit. 13. 2. 2017]. Dostupné z: <http://www.nsz.cz/index.php/cs/nejvyi-statni-zastupitelstvi/nejvyi-statni-zastupce>

12. Nejvyšší státní zástupci. *Nsz.cz* [online]. [cit. 13. 2. 2017]
Dostupné z: <http://www.nsz.cz/index.php/cs/o-statnim-zastupitelstvi/nejvyi-statni-zastupci>
13. *Oxford learner's dictionaries* [online]. [cit. 13. 2. 2017].
Dostupné z: http://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/trust_1?q=trust
14. Přehled státních zastupitelství. *Justice.cz* [online]. [cit. 10. 12. 2016].
Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/Uvod/StatniZast.aspx>
15. SLONKOVÁ, Sabina. Vzpomínka na krvavou éru podsvětí: Mrázek, Běla, vraždy a voják Pája. *Neovlivni.cz* [online]. Publikováno 17. 3. 2016 [cit. 2. 2. 2017].
Dostupné z: <http://neovlivni.cz/vzpominka-na-krvavou-eru-podsveti-mrazek-bela-vrazdy-a-vojak-paja/>
16. SYLLOVÁ, Jindřiška; VALENTA, Petr. K ústavnímu a právnímu postavení státního zastupitelství a prokuratury na území České republiky (kompilace zdrojů). *Parlamentní institut* [online]. Publikováno 1. 9. 2015 [cit. 12. 12. 2016].
Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=1&t=22>

Právní předpisy

1. Císařské nařízení č. 290/1849 ř. z., kterým se schvaluje organizace soudů v korunní zemi Čechy. Dostupné z: <http://alex.onb.ac.at/cgi-content/alex?aid=rgb&datum=1849&page=530> [cit. 2. 2. 2017]
2. Císařské nařízení č. 291/1849 ř. z., kterým se schvaluje organizace soudů v korunních zemích Morava a Slezsko. Dostupné z: <http://alex.onb.ac.at/cgi-content/alex?aid=rgb&datum=1849&page=560> [cit. 2. 2. 2017]
3. Císařský patent č. 266/1850 ř. z., organický zákon pro zastupitelství státní, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <http://alex.onb.ac.at/cgi-content/alex?aid=rbo&datum=1850&page=3467&size=36> [cit. 2. 2. 2017]
4. Dekret presidenta republiky č. 16/1945 Sb., o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/dek/161945.html> [cit. 2. 2. 2017].
5. Ústavní dekret č. 11/1944 Úř. věstníku čs., o obnovení právního pořádku. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2. 2. 2017].
6. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2. 2. 2017].

7. Ústavní zákon č. 460/1992 Sb., Ústava Slovenskej republiky. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2. 2. 2017].
8. Ústavní zákon č. 64/1952 Sb., o soudech a prokuratuře ze dne 30. října 1952 a zákon č. 60/1965 Sb. o prokuratuře ze dne 17. června 1965. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2. 2. 2017].
9. Vládní nařízení č. 143/1942 Sb., jímž se protektorátní trestní právo přizpůsobuje právu říšskému. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2. 2. 2017].
10. Vládní návrh zákona o státním zastupitelství. Sněmovní tisk 789. *Psp.cz* [online]. [cit. 13. 2. 2017]. Dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=789>
11. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2. 2. 2017].
12. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státních zastupitelství. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2. 2. 2017].
13. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 303/2002 Sb., o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních a právních čekatelů a o odborné justiční zkoušce a odborné závěrečné zkoušce právních čekatelů, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2. 2. 2017].
14. Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2. 2. 2017].
15. Zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého. Dostupné z: <http://spcp.prf.cuni.cz/lex/11-18.htm>
16. Zákon č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2. 2. 2017].
17. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2. 2. 2017].
18. Zákon č. 142/1950 Sb., o konaní v občianskych právnych veciach (občiansky súdny poriadok), ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 68/1952 Sb., ktorým sa mení

- a doplňuje občiansky súdny poriadok, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2. 2. 2017].
19. Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2. 2. 2017].
20. Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2. 2. 2017].
21. Zákon č. 201/1997 Sb., o platu a některých dalších náležitostech státních zástupců a o změně a doplnění zákona č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2. 2. 2017].
22. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2. 2. 2017].
23. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2. 2. 2017].
24. Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2. 2. 2017].
25. Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2. 2. 2017].
26. Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2. 2. 2017].
27. Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2. 2. 2017].
28. Zákon č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2. 2. 2017].
29. Zákon č. 48/1931 Sb., o trestním soudnictví nad mládeží, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2. 2. 2017].
30. Zákon č. 65/1956 Sb., o prokuratuře.
Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=65&r=1956> [cit. 2. 2. 2017]

31. Zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a exekutorů, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2. 2. 2017].
32. Zákon č. 8/1946 Sb., o řízení v některých sporech z rodinného práva, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2. 2. 2017].

Soudní rozhodnutí

1. Nález pléna Ústavního soudu ze dne 29. 9. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 33/09. Ústavní soud [online]. [cit. 2. 2. 2017]. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=67627&pos=2&cnt=2&typ=result>
2. Nález Ústavního soudu ze dne 28. 6. 2011 sp. zn. Pl. ÚS 17/10. Ústavní soud [online]. [cit. 2. 2. 2017]. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=70778&pos=1&cnt=4&typ=result>
3. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 2. 4. 2007, sp. zn. 2 Skno 1/2007. Nejvyšší soud [online]. [cit. 2. 2. 2017]. Dostupné z: http://nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/0CFE2F9795C19054C1257A4E006A5DD6?openDocument&Highlight=0,
4. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2006, sp. zn. 2 Skno 1/2006. Nejvyšší soud [online]. [cit. 2. 2. 2017]. Dostupné z: http://nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/A7D26501F1A761D5C1257A4E00698F1C?openDocument&Highlight=0,
5. Rozhodnutí Nejvyššího správního senátu jako soudu kárného ze dne 5. 3. 2013, sp. zn. 12 Ksz 13/2012. Nejvyšší správní soud [online]. [cit. 2. 2. 2017]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2012/001312Ksz_120_20130322085156_prevedeno.pdf
6. Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 18. 7. 2011, sp. zn. 12 Ksz 1/2011. Nejvyšší správní soud [online]. [cit. 2. 2. 2017]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2011/000112Ksz_110_20110727011727_prevedeno.pdf
7. Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 14. 6. 2011, sp. zn. 12 Ksz 2/2011. Nejvyšší správní soud [online]. [cit. 2. 2. 2017]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2011/000212Ksz_110_20110623090905_prevedeno.pdf
8. Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 15. 9. 2009, sp. zn. 12 Ksz 1/2008. Nejvyšší správní soud [online]. [cit. 2. 2. 2017].

- Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2008/000112Ksz_0800097A_prevedeno.pdf
9. Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 27. 4. 2010, sp. zn. 12 Ksz 1/2009. Nejvyšší správní soud [online]. [cit. 2. 2. 2017]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2009/000112Ksz_0900058A_prevedeno.pdf
10. Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 29. 9. 2009 sp. zn. 12 Ksz 2/2008. Nejvyšší správní soud [online]. [cit. 2. 2. 2017]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2008/000212Ksz_0800124A_prevedeno.pdf
11. Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 3. 1938, sp. zn. 7297/35. In: LATA, Jan; PAVLÍK Jiří. *Přehled judikatury ve věcech státního zastupitelství a státních zástupců*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-779-9.
12. Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 1. 1929, sp. zn. 915/29. In: LATA, Jan; PAVLÍK Jiří. *Přehled judikatury ve věcech státního zastupitelství a státních zástupců*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-779-9.
13. Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 4. 1936, sp. zn. 12516/36. In: LATA, Jan; PAVLÍK Jiří. *Přehled judikatury ve věcech státního zastupitelství a státních zástupců*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-779-9.
14. Rozsudek Soudního dvora ze dne 17. 12. 1980. Komise Evropských společenství proti Belgickému království. Věc 149/79. Curia.europa.eu [online]. [cit. 2. 2. 2017]. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=90501&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1041370>
15. Usnesení Ústavního soudu ze dne 11. 9. 2008, sp. zn. III. ÚS 850/07 Ústavní soud [online]. [cit. 2. 2. 2017]. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=59844&pos=1&cnt=1&typ=result>
16. Usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 11. 2004, sp. zn. I. ÚS 30/03. Ústavní soud [online]. [cit. 2. 2. 2017]. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=43873&pos=1&cnt=5&typ=result>
17. Usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 4. 2011, sp. zn. I. ÚS 3061/09. Ústavní soud [online]. [cit. 2. 2. 2017]. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=69837&pos=1&cnt=1&typ=result>